

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ABgn

IDUN SOMMAR NUMMER

KHASANA'S

utsökta doft

ger den sista polityren åt en elegant toalett. Bara Khasana? — Ja!... emedan den motsvarar modärna krav, icke är påträngande men ändå varaktig och varken förändrar sig under temperaturens eller hudens inflytande och till och med får erkännande av dem, som ha antipati mot parfymer.

Khasana-Preparater:

Parfym
Rumsparfym
Puder
Talkpuder
Såpa
Sachet
Hudcreme
Härvatten
Toilettvatten
Eau de Cologne
Stångpomada
Krystalbrillantine
Stångbrillantine
Badsalt
Raktvål
Väskpuder
(Fast Puder)

Alla dessa Khasana-preparater erhållas i de affärer som föra Khasana-Parfymer.

Dr. M. Albersheim, Frankfurt am Main
Fabrik för finare parfymer. Grundad 1892.

Khasana

IDUNS SOMMARNUMMER

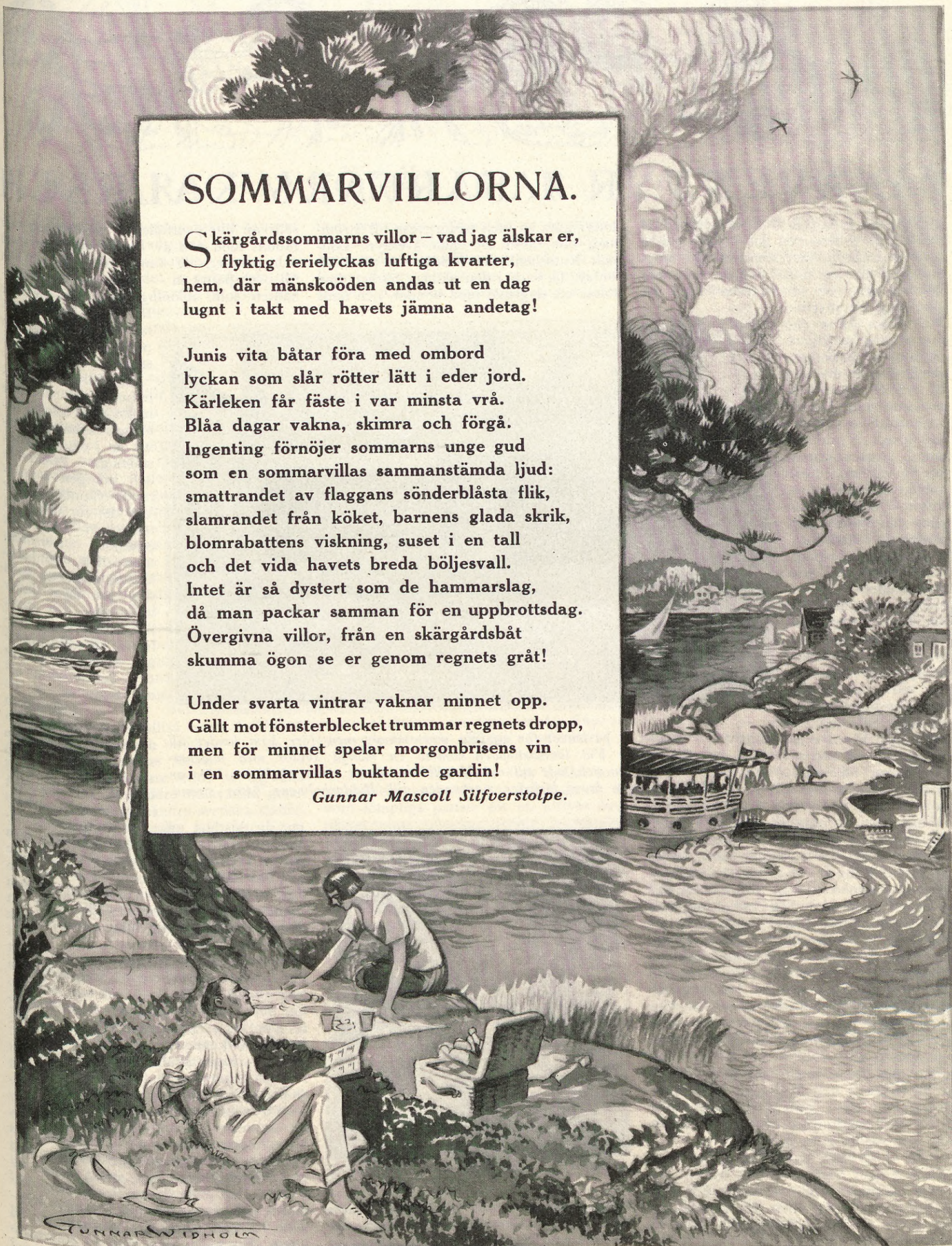
SOMMARVILLORNA.

Skärgårdssommarns villor – vad jag älskar er,
flyktig ferielyckas luftiga kvarter,
hem, där mänskoöden andas ut en dag
lugnt i takt med havets jämna andetag!

Junis vita båtar föra med ombord
lyckan som slår rötter lätt i eder jord.
Kärleken får fäste i var minsta vrå.
Blåa dagar vakna, skimra och förgå.
Ingenting förnöjer sommarns unge gud
som en sommarvillas sammanstämda ljud:
smattrandet av flaggans sönderblåsta flik,
slamrandet från köket, barnens glada skrik,
blomrabattens viskning, suset i en tall
och det vida havets breda böljesvall.
Intet är så dystert som de hammarslag,
då man packar samman för en uppbrottsdag.
Övergivna villor, från en skärgårdsbåt
skumma ögon se er genom regnets gråt!

Under svarta vintrar vaknar minnet opp.
Gällt mot fönsterblecket trummar regnets dropp,
men för minnet spelar morgonbrisens vin
i en sommarvillas buktande gardin!

Gunnar Mascoll Silfverstolpe.

PÅ ÄVENTYR I FARFARS KALESCH

DET ÄR TÅGET OCH BILEN SOM skaffat oss sommarens poesi. Den stadsbo som i någon liten sommarstuga långt borta påstår sig njuta just av att vara fjärran från alla kommunikationer, må protestera så mycket han vill: i forna dagar, innan järnvägarna funnos, skulle han aldrig ha drömt om att hämta frisk luft på annat ställe än utmed någon stinkande sopbacke, alldeles som stockholmarne förr i världen. Den milda, sötaktiga ljungdoften, den friska, salta havsluften har kommit in i stadsbons liv på samma gång som kolröken och bensinlukten.

Den anspråkslösa lilla butiksflicka eller hårfrisörska tar det nu för tiden som en självklar sak att hon en dag under de varmaste månaderna skall sätta sig på tåget eller båten och ge sig upp till Dalarna eller ut till skärgården. Och lantborna själva ta då och då handen från plog eller lie och lägga den vid ratten på sin bil för att ta sig en tur utsocknes. För en sjuttio, åttio år sedan drömde ingen om något så storslaget som en sommarresa. Jo, drömde kanske — men även en så lyckligt lottad ung dam som Marie Louise Forsell, som vi ha att tacka för den roliga boken »En resa i familjevagn år 1842» fick minsann drömma länge innan hennes och familjens sommarresa blev av. Tack vare att den nittonåriga damens pappa ålade henne att föra dagbok över en så märklig resa som från hemmet i Mellansverige till Köpenhamn och åter — man for i en gul kalesch, förspänd med tre hästar — ha vi nu några av de friskaste och trevligaste memoarerna från den tiden. Vem skulle det nu falla in att föra en journal över en Parisresa och vem skulle gitta läsa den?

I sin tidstypiska reseroman »Hem från Babylon» låter Sigfrid Siwertz hjälten enlevera hjältinnan i bil och föra henne från Mariefred till Paris, men det är ändå en rätt trivial och händelselös färd. Men på 1840-talet, när Wilhelm von Brauns brukspatron Silfverberg skall med sin sköna

dotter göra en liten badortsresa till Strömstad, blir resan ett enda äventyr. Löjtnant Rutschenhjelm förklarar sig till kusk för att få vara i den sköna närhet, han klarar ett slagsmål med bönder, och hans

sällskap blir överfallet av stråtrövare och räddas med nöd av Rutschenhjelm's mod och pistoler, de finna en förlorad son till brukspatronen — ingen under att löjtnanten som belöning efter alla äventyr får den sköna hjärta, när de äntligen nått fram till Strömstad.

En äldre tids stockholmare föll det inte in att man kunde tillbringa sommaren annat än i de smala och smutsiga gränderna och prången i nuvarande Gamla staden. Var det för resten så underligt? Inte bara enskilda personer, utan hela samhällsklasser fortsätta än i dag att leva under ledsamma och skadliga förhållanden därför att de aldrig kommit att tänka på att det kunde vara annorlunda. —

Så småningom skaffade sig en och annan förmögen stockholmare en »malmgård», och i början på 1800-talet fann man på att bygga

sig lusthus uppe på bergen, de så kallade »fåfångorna». Längre bort från staden vågade sig de goda borgarna inte ens om somrarna: det var som om hemliga länkar bundit dem vid gatstenar och murar, och det många sekler efter att det var farligt ge sig utom stadens hank och stör.

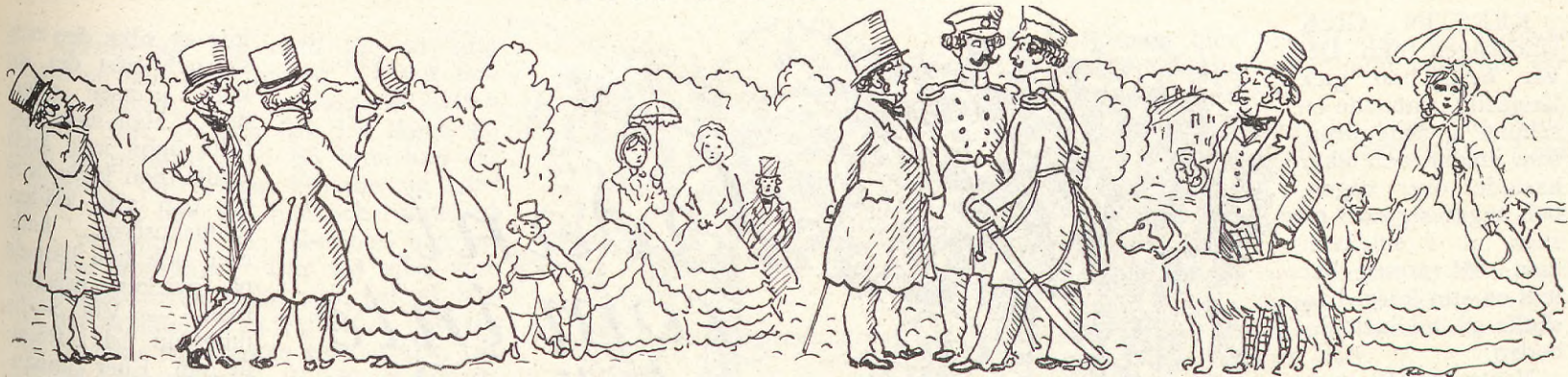
Ett uttryck för samma stadsbundenhet var det, att när sommaren någon enstaka högtidsdag skulle firas, då var det landet som kom till staden. Trefaldighetsaftonen d. v. s. natten till den 15 juni, och lövmarknaden dagen före midsommarafton, — ingen skulle väl nu tänka på att fira de dagarna som folkfester — av det skälet att vi om möjligt fira hela sommaren eller åtminstone en god del av den som en tid av vila och vederkvickelse i naturen. Det var vid lövmarknaden som hela landsorten kring Stockholm kom med björkgrenar och annat grönt till staden. Den enda dagen firade man sommar i den kvava staden — med stympade björkar, som strax vissnade ner till lump. En enda liten rest av sommarfirandet inom trånga stadsmurar ha vi i

Numera drar staden ut på landet för att fira midsommar, men förr kom landet till staden vid den tiden. Vid lövmarknaden kommo en mängd skutor med midsommargrönt till Stockholm och lade till vid Munkbron, såsom synes på bilden härövan från 1790-talet. Längre fram förlades marknaden till Riddarholmens östra strand.

Trefaldighetsnatten vid Uggleviken var den stora folkliga sommarfesten i Stockholm. Här har Stoopendaal tecknat den till Blanches berättelser.

HUR VÅRA FARFÖRÄLDRAR FIRADE SOMMAR

bruket i åtminstone somliga städer att resa majstång på en stadsgård och dansa kring den midsommarnatten.

Betecknande var det ju också, att när stockholmarna skulle ha sig sitt glas eller rättare dussin glas brunsvatten — den tidens enda populära sätt att njuta sommarens vederkvickelse, — så skulle det helst ske inom stadens hank och stör. Det oskyldiga kalasandet i malmgårdarna och vid »fåfångorna» undanträngdes i början av 1800-talet mer och mer av sällskapslivet vid stadens hälsobrunnar. Sedan gammalt hade man Surbrunn, Sabbatsberg; på 1820—30-talen drack man brunn i Kungsträdgården. Men förnämre än allt annat var Djurgårdsbrunn.

Där roade sig huvudstadens glada och fina värld. Ännu på 1850-talet kan Marie Louise Forsell berätta om hur hon och hennes vänner gingo dit för att höra vacker musik, för att se ballonger stiga upp o. s. v.

Sommarlivet var alltså inte så värst invecklat och omväxlande i gångna tiders Stockholm, och ännu enklare tedde det sig ända fram till den litet äldre nulevande generationens barndom i andra svenska städer. Stockholm var i alla fall den första stad i Sverige som fann på att sommaren skulle firas på »sommarnöjet» — redan det ordet användes för resten tidigare i Stockholm än annorstädes. Och det finns väl knappast heller någon stor stad i världen som bjuder så stora möjligheter som Stockholm att göra sommaren till ett nöje. Må köpenhamnarna i väldiga becyklade horder fara ut till »Skoven» — den är dock för våra ögon närmast en kolossal naturpark. Och när London- eller Glasgow-bornarna gett sig ut till sina parker, tro vi oss där snarast se folköten på stora grasmattor. Men här, där arbetaren far omkring i sin motorbåt eller vilar ut i sin kolonistuga, och där den enklaste lilla tjänsteman eller tjänstekvinna leker vildmarksliv ute på en skärgårdsö, här få vi verkligen, fast vi äro stadsbor, uppleva hela den nordiska sommaren i dess ljuva, snabbt flyende härlighet.

På 80-talet, när redan åtskilliga stockholmarna bodde i sommarstugor, tänkte man t. ex. i Malmö ännu inte på annat än att man skulle stanna kvar i staden

över sommaren. Några få av de alltjämt bekanta och tongivande Malmöfamiljerna hade redan »lantställen», som de där kallades: Faxes, Flensburgs m. fl., och rådmännen hade sina stadsjordar o. s. v. Men

sommaren kan hon inte känna sig riktigt frisk och lycklig, ty i allt sitt överflöd i den förnämsta stadsvåningen saknar hon bittert — lantluften. Det föll ingen in att den stod att få för en ringa kostnad,

om man bara ville göra sig besvär att resa på landet. Till på köpet berättas det i novellen, att unga fruns man ägde en lantegendom med skog och sjö. Men den kom inte till heders förrän längre fram, när mannen förlorat sin förmögenhet. Så länge han var den rika köpenhamnaren, tänkte han och hans fru inte på annat än att de måste, hur kvavt det än var i staden och hur hennes hälsa än led där, stanna i sin stadsvåning och njuta av sina speglar och mattor.

Det finns en redan här ovan antydd typisk skillnad mellan sommarfirandet förr och nu: förr — det var brunnsortens tid, nu — det är badortens. Vår tids människor resa ut till havet för att i det salta vattnet, bland de friska vindarna återhämta hälsan — eller ännu oftare betrygga sin hälsa: det sista är något som vi mycket mer än våra farför-

äldrar tänka på, det är inte modernt att vara sjuk —. Men för en femtio, sextio, sjuttio år sedan drog man sig inåt landet, till brunnsorterna, och man trodde sig bli frisk, inte genom att bada eller sporta, utan genom att dricka en otrolig mängd brunsvatten och åka i »wurst». Det kunde nog också hända, att man blev frisk: inte som man trodde genom det järnhaltiga vattnet, utan genom den stränga diet, som fördes i samband med brunnsdrickningen, och genom att man kom bort från den enformiga vardagen där hemma.

Men brunnsorten hade också sina skeptiker. Wilhelm von Braun, som överhuvud taget, förnäm karl som han var, talar mycket om brunns- och badortsliv, skriver någon gång på 1840-talet:

Detta brunnsliv livet tager,
allvarsam blir denna lek.
Se, hur jag mig ätit mager
och hur jag mig druckit blek.
Hälsan här vid hälsobrunnen
är rent av försvunnen.

Se, omkring mig gå blott hamnar,
en är blek och en är blå.
Döden snart oss alla famnar
om vi längre hålla på.
Flicka där, med täcka kinder!
Drick, för Guds skull, minder!

Brunnsocieteten i Bie på 1860-talet. Bie i Sörmland var på den tiden en av våra förnämsta badorter. Men vad skulle denna "societet" i styvkjortlar och höghalsade liv säga, om den finge se våra dagars ogenerade blandade sällskap i baddräkter?

de flesta som förfogade över dylika sommarställen, tänkte sig inte annat än att de voro lämpliga platser för en utflykt över någon dag, påpekar Annie Åkerhjelm, som ju växte upp i Malmö; hennes far var just en rådmän med stadsjord. På samma sätt var det i Köpenhamn. I en dansk berättelse från 60—70-talet, påpekar Annie Åkerhjelm vidare, är hjältinnan en enkel prästdotter som blivit rikt gift och nu bor i Köpenhamn. Men om

Redan Olaus Magni berättar om svenskt midsommarfirande, och i teckningen härövan visar han, hur stadsborna samlas utanför stadsportarna till midsommarfest, hur kvinnorna sätta kransar på sina huvuden och villigt deltaga i männens lag.

KERSTIN GICK landsvägen fram. Det var hett, hon gick långsamt, stannade en sekund i skuggorna, som lindar och ekar kastade över vägen, och begav sig med en suck ut i solgasset igen. På armen bar hon en stor korg, hon skulle gå till handelsboden.

Hemma satt tant Lotten och läste tidningar och insåg klart av det hon läste, att världens undergång var nära. Tant Lotten talade om världens undergång med sträng och nykter röst, som om höstbyk, julslakt och andra viktiga händelser man ej fick skoja med eller söka dra sig undan.

Kerstin gick och gick, det var rätt långt till handelsboden, hallonsaften rann och rann genom handduken, medan tant Lotten väntade på sockret, som Kerstin skulle köpa, och läste tidningarna och runkade på huvudet åt världens under-

Hygien har alltid haft sina martyrer, hälsan sina fanatiker. En hel del unga flickor vid våra moderna havsbadorter bada sig nog nu för tiden bleka och slaka. Men det förefaller ändå litet mer friskt och sympatiskt än att dricka sig matt och fördärvad av brunsvatten, som man gjorde förr i världen.

Så värst roligt hade man nog inte på brunnsorterna, och inte heller var det meningen man skulle ha det — på den tiden trodde man ännu inte på nöjets nytta.

Vår väninna Marie Louise Forsell återfinna vi år 1850 som ung fru, vid Porla, dit hon rest »i hopp att få sitt öga friskt». Redan klockan sex på morgonen började brunngästerna, berättar hon, »det plågsamma drickandet». Det pågick i två timmar. Man blir inte så förvånad när Marie Louise upplyser, att de sedesamma damerna efter det, så där vid 1/2 9-tiden på morgonen, togo sig en tår brännvin. »Det påstås skola motverka vattnets fördärvliga inflytande på tänderna». Inalles drack fru Marie Louise tio glas om dagen — hur många små brännvinstårar hon måste skölja ner dem med berättar hon inte. Mellan drickandet skakade hon omkring på jättevagnarna, »wurstarna». När brunngästerna fingo lämna Porla, »tycktes de gå friheten till mötes som lössläppta fångar», skriver den uppriktiga damen i ett brev.

Vid våra förnämre kurorter existerar det ju en första och en andra klass vid matserveringen — men vad var det mot den ståndsskillnad, som fanns vid gamla tiders brunnsorter. Vid Sabbatsberg, som redan 1768 var en omtyckt brunnsort, började de fattiga dricka kl. 4, tjänstfolket kl. 5 och gäster av »stånd och värde» kl. 6 f. m.

Ack, vi som jämra oss över alla restriktioner, vad vi egentligen ha litet att klaga över i jämförelse med gångna tiders människor. Inte ens en så oskyldig sak som brunnsdrinkning kunde på 1700-ta-

Sådant, som inte händer..

En sommarhistoria.

gång. Lönar det sig att koka så mycket hallonsaft, tänkte Kerstin i ungdomligt lättsinne.

Hon såg ned på sina dammiga, bruna skor där hon gick, och på strumporna, som ingalunda voro av silke.

Men, förrästen, var det inte gyllenläder i skorna och silke i strumporna? Och hennes rutiga bomullsklänning, var den

let försiggå utan en mängd stränga föreskrifter och viteshot. Vid Sabbatsberg hölls varje dag gudstjänst och på helgdagarna tre gånger, och den som utan laga förfall uteblev fick plikta 4 öre smt. Om någon under gudstjänsten viskade, pratade eller skrattade, fick han plikta 16 öre, och den som tubbat därtill fick plikta dubbelt. Men det var inte bara vid gudstjänsterna det gick högtidligt till. Den som svor vid brunnsdrinkningen fick plikta 4 öre och den som »skämtade oanständigt» 8 öre.

Låt vara att brunnsorternas liv inte förefaller oss så särdeles friskt eller nöjsamt: en fördel hade den tidens sommar bestämt framför våra: de måtte varit varmare. Inte skulle vi kunnat uthärda att sitta de långa sommarkvällarna bararmade i tunna tyllklänningar och sidenskor under de där bersåfesterna med kulörta lyktor, som man så gärna ställde till. Somrarna måtte när allt kommer omkring ha degenererat.

Här tala vi nu om bad och om brunnsdrinkning — men uppriktigt sagt, kan en ung flicka fira sin sommar bättre än med att förlova sig? Och sedan urminnes tider, ja ända sedan det förnämra romerska Bajas dagar har badorten varit en riktig Afrodites förgård. Den moderna badorten är naturligtvis ingen dålig kärleksförmedlare. Men också från den gamla brunnsorten hämtade skönlitteraturen många, många liter romantik. För ädlingar på jakt efter arvtagerskor var enligt von Braun Fortuna en vattennymf, »som plågar sig vid bad och brunnar hålla». I hans versberättelse från en brunns-park, »Thekla», som för vår tid verkar ovanligt naiv, får man se hur den unga föräldralösa grevinnan och miljonärskan från Skåne omvärves av adelsmän, som »i valsens ringar ha ofta henne fört på Konglig Slottet», och som nu dricka brunn och fria till miljonerna. Men själv sjunker hon i en brunns-park i armarna på en fattig och ädel magister, fast han är »gången ur låga kojan».

inte av silke den också, och bäst det var kom prinsen ridande... Han hade spefulla ögon men ändå snälla, han hade brun hy och vita kläder, tenniskostym hade han, och han liknade på pricken prästens Ivan. — Vill Stolts jungfrun rida? frågade han. Eller kanhända han sa' skön jungfru, Kerstin mindes inte så noga hur prinsen uttryckte sig.

Hon tittade på sina bruna — nej, gyllenläderskor och tveka de. Men det var inte därför att hon inte

ville rida, utan för att hon inte kunde komma upp på hästen.

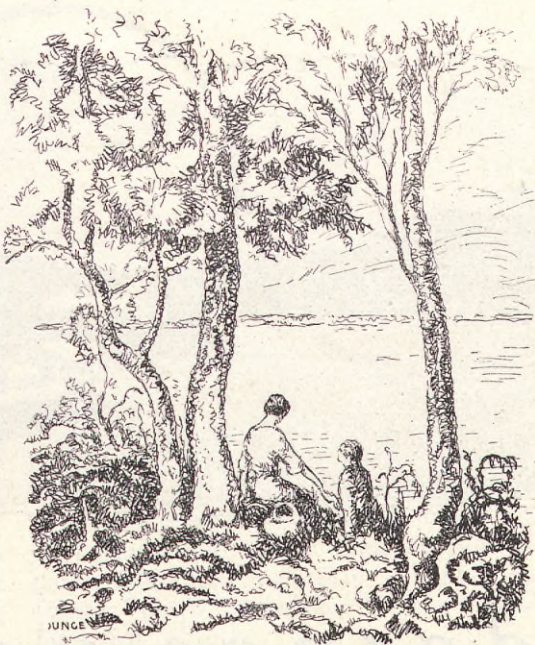
Men Iv — prinsen förstod henne.

— Jag skall hjälpa Stolts jungfru, sa han. Och han hoppade av hästen och lyfte henne upp på den. Så ledde han den ett stycke. Men det gick sakta. Då frågade han, om han fick sitta upp på hästen. Det fick han. Han fick det väldigt gärna,

Som sagt, förr i världen föll det ingen människa in att bo på landet även om hon hade tillfälle till det — men hur är det nu? Går inte lantboendet numera rent av till överdrift? Även i den minsta stad, där man har några minuters promenad ut till närmaste skog, skola om sommaren de som vilja gälla som »förnämna» gärna om sommaren flytta till landet — fastän för ett oförvillat öga landet icke synes ligga längre bort från deras stadsvåning än att det kunde vara en lagom lång middagspromenad dit ut. Och invånarna i våra villastäder — de där som hela vintern igenom plågas av jäkt och tågtdatabeller, som alltid få rusa från sista akten på teatern och alltid i förväg bryta ett glatt aftonlag, när de äntligen skulle kunna i lugn och ro njuta av sin lantliga belägenhet, om sommaren alltså, då bjuder dem modet att flytta på landet eller fara till en badort. Och det är ofta ingenting annat än modet som bjuder familjefäderna att låta sina familjer bo på sommarnöje medan de själva gå och ha det besvärligt i staden. De uppoffra sig för makan, tro de — men ack, makan suckar mer än en gång över att det är tungt och besvärligt att sköta en sommarvillan och dessutom ensam där ute — — Det händer alltså, att vi moderna människor i fråga om sommarfirande äro lika dumma som den lilla köpenhamnsfrun, som satt i staden på heta sommaren och suckade: vi offra oss för ett »måste», som bara existerar i våra egna fördomar. E. TH.

Rumormästare — en viktig tjänsteman, som vakade över ordning och påbuds efterlevande — vid Sabbatsberg.

— — — och Kerstin satt i skogen och upplevde sådant, som inte händer — — —

för Kerstin var lite rädd för att sitta ensam på den höga hästen. Så satt hon bakom honom, och nu började hästen trava så fort, att hon fick lägga sin hand på prinsens axel. Så brun han var i nacken! Vid öronen krusade sig hans hår... Men inte satt hon och tittade på Iv — prinsens nacke, visst inte, hon beundrade landskapet. Där vid sjön voro björkstammarna alldeles vita, och så härligt det svalkade från vattnet... Så ren och vit hans skjortkrage var... Ack, vad naturen var underbar! Så väl att han ingenting sade, Kerstin visste ingenting värre än att samtala med prinsar, hon blev alltid så dum och lät som en skolflicka, fast hon för längesedan fyllt aderton år.

Nu stannade han hästen — varför i all världen stannade han hästen?

— Stolts jungfru... sa han. Så teg han. — Stolts jungfru... sa han om igen och vände sig om och log. Och nu lade han sin arm om hennes axlar... Hans ögon voro så nära... och hans mun...

Kerstin snavade över en sten, det var nära, att hon fallit omkull. Framför henne låg handelsboden med kaffekoppar, som dinglade på spända snören i fönstren, med blomstervaser, cykellyktor och glasburkar och därutånför harvar, fotogenfat och gud vet vad allt. Kerstin suckade. Hon hade gått och tänkt på sådant, som inte händer...

Hon trädde in i boden. Det var rätt mycket folk i den — ett par bönder, som sågo på liar, några kvinnor och några småbarn. Där — där stod någon i vita kläder och tände en cigarett: det var prästens Ivan. Han lyfte på hatten och hälsade.

— Vad får det lov att vara, frågade handlaren.

— Tack, jag skulle be att få för tio öre jäst, sade Kerstin.

— Och något mera?

— Nej, nu var det visst inte mera.

Handlaren såg med världsmamässigt döld förundran på hennes stora korg.

Kerstin gick, och i dörren stötte hon emot med sin stora korg. Hon blev röd som blod i sitt ansikte. Därhemma satt tant Lotta och väntade på socker och världens undergång och här kom hon, Kerstin, med för tio öre jäst... Hon måste vända!

— Det var sant, sade hon i ett desperat försök att låta obesvärat, jag skulle ha lite socker också...

— Hur mycket får det lov att vara?

— Sju kilo, sade Kerstin. Varför fick inte människan dö, när hon ville, utan alltid bara när hon inte ville det... Det var en tröst, att handlaren inte förändrade en min, och åt prästens Ivan vände hon hela tiden ryggen...

Äntligen var hon på hemväg. Hon var gråtfärdig, gick och svalde och svalde. Så ohyggligt hade aldrig någon skämt ut sig som hon i boden. Så var det alltid! Bara hon fick se den där prästpojken, den där idioten, blev hon som en bondpiga i sitt sätt.

Tänka sig att stå där och tända en cigarett. Något annat ärende hade han väl aldrig till den boden, han behövde inte bära sju kilo socker i en korg. Gud vad hon hatade honom! Honom och tant Lotten och hallonsaften och alltihop...

Hon kom plötsligt ihåg sina funderingar på väg till boden, och hon var nära att

brista i ett hysteriskt skratt. Så kom det med ens något resignerat och vuxet i hennes reflexioner: var hon inte för gammal att sätta ihop sagor! Och verkligheten, den var sju kilo socker i en korg och en glödande hetta och en dammig landsväg, verkligheten den var fattigdom och tråkigt slit hos en tant, tills man dog...

Men ingen visste, när det kom till den yttersta dagen — och Kerstin hoppades, att tant hade rätt, att den kom med det allra första — ingen visste, vem som då skulle stå på den högra eller den vänstra sidan, den som stod i vita kläder och tände sig en cigarett eller den som bar på sju kilo socker i en korg och alltid arbetade... Det gick i alla fall ett styng genom Kerstin, när hon med sin själs öga såg Ivan på den vänstra sidan med det vackra ansiktet lidande och snopet.

Hon spratt till vid att en cykelklocka ringde: det var prästens Ivan, som sakta cyklade bredvid henne... Hon lyfte sitt ansikte högt och bar korgen, som om den varit en fjäder... Fattades bara, att han skulle tro, att det var synd om henne, att hon var trött... Hon kände, att hon inte länge till skulle örka bära korgen, som om det vore en fjäder — vad ville människan? Han plågade livet ur henne...

Ivan hoppade av cykeln och kom fram till hennes sida. Utan ett ord tog han hennes korg.

— Tack, det behövs inte, sa Kerstin. Hon kände dunkelt, att han inte var värdig att bära korgen, men hon orkade ej streta emot, allt hade blivit henne fullkomligt likgiltigt.

— Tur att Kerstin inte glömde jätten, sa Ivan.

Kerstin såg på honom från sidan: han var omutligt allvarlig.

— Det hade inte varit så farligt, sade hon, vi ska inte baka förrän i nästa vecka. Hon visste inte själv, varför hon lät honom veta den förskräckliga sanningen, men det var väl det, att allt blivit henne likgiltigt.

De gingo tysta bredvid varandra en stund.

— Men Kerstin var nära att glömma sockret, sa Ivan. Och nu log han.

Kerstin blev mycket röd, det började darra omkring hennes mun, men det var knappast av skratt.

— Förbaskad korg att vara tung, sade Ivan. Kerstin sträckte ögonblickligen fram sin hand.

— Ingalunda! sade han, men vi vila väl lite?

Han slängde sin cykel i ett dike och begav sig in i skogen med korgen. Kerstin tordes inte släppa korgen ur sikte, hon följde viljelöst efter.

— Här vid sjön är svalt, sade Ivan och satte ned korgen. Där är en bra sten, sitt där! Själv kastade han sig i gräset. Han låg framstupa, han låg så att han precis kunde se, hur fulla hennes skor voro. Vad tjänade det till att försöka gömma dem under kjolen, som var så hopplöst kort... Han låg och tittade på dem, det såg ut, som om han hade legat där endast för att titta på hennes skor.

— Så små fötter Kerstin har, sade han till slut, och såg upp på henne och så ned på skorna igen.

— Kan inte Ivan titta på sjön i stället — på något vackrare, sade Kerstin irriterad.

Han höjde blicken lite och såg på hennes händer, som lågo i hennes knä.

— Och så små händer...

— Ja, och så mjuka och fina, sade Kerstin desperat.

— Ja, och så mjuka och fina! Och han lyfte försiktigt den ena och lade den som på försök mot sin kind. Kerstin ryckte till lite, hans kind var vass.

Ivan skrattade ett förtjust litet skratt.

— Ah förlåt, jag kom inte ihåg att jag var orakad! Och han såg upp på henne så strålande ogenerat över att han var orakad, att hon måste vända bort sitt ansikte och småle.

— Kerstin, sade han, varför glömde Kerstin att köpa sockret? Tala om för mig, varför Kerstin glömde att köpa sockret!

Han höll alltjämt hennes hand, han strök med den över sin kind.

Men Kerstin svarade inte. Hon vände bort sitt ansikte på nytt. Hon skulle väl dragit till sig sin hand, men hon hade inte kraft...

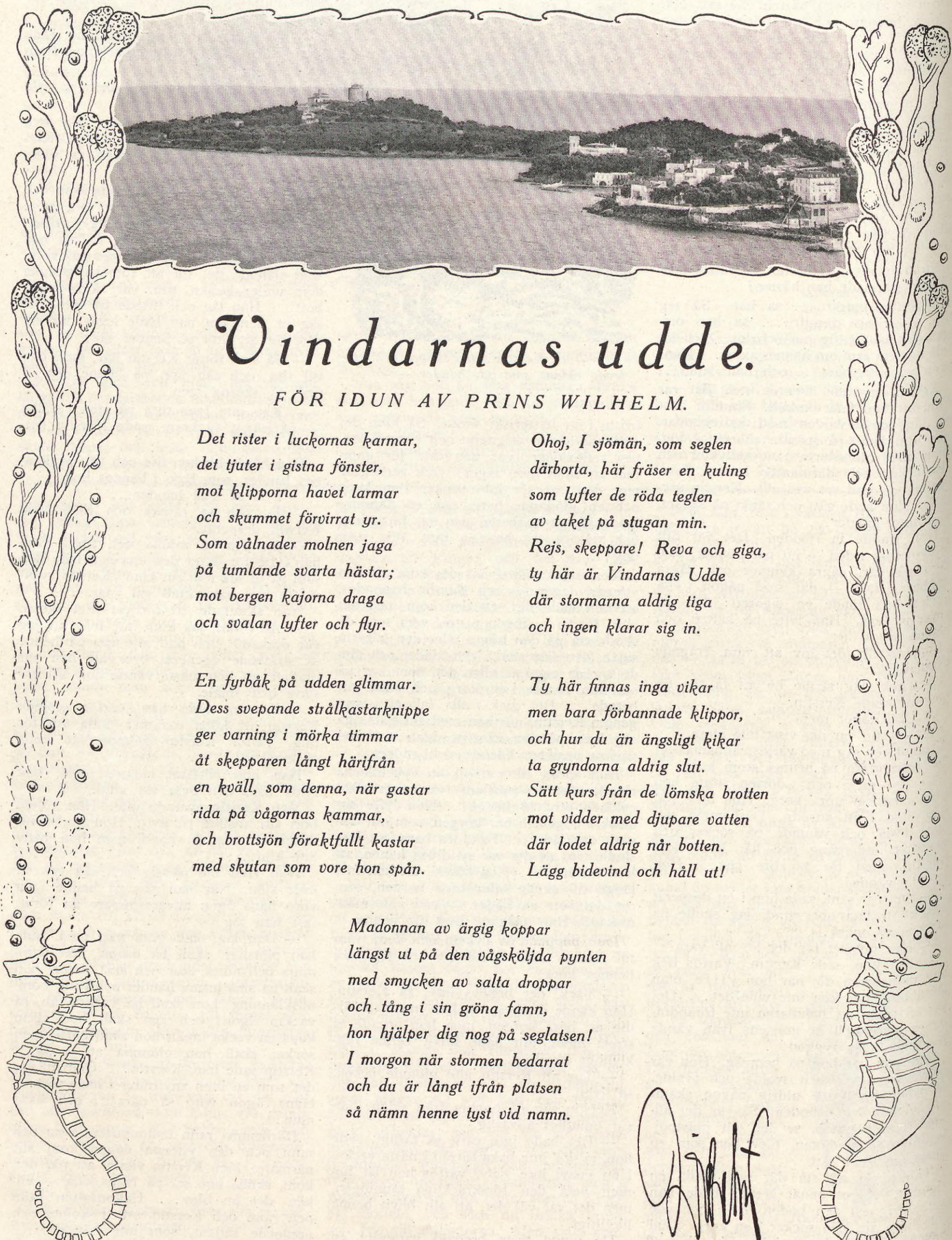
Ivan vred lite på sig och såg tyst ut över sjön. När han såg på henne igen voro hans ögon allvarsammare än förut, fast han log.

— Den jag skall gifta mig med, sade han plötsligt, skall ha bruna, litet dammiga och nötta skor och små fötter, hon skall ha små bruna händer och rutig bomullsklänning, hon skall ha vackra, åh, så vackra ögon! och jäst skall hon alltid köpa en vecka innan hon skall baka, men socker skall hon glömma att köpa... Kerstin sade han, Kerstin... Och nu var det som en liten snyftning i hans röst...

Hans ögon voro så nära... och hans mun...

Därhemma rann hallonsaften, rann och rann och den yttersta dagen kom allt närmare. Men Kerstin visste, att när den kom, skulle hon stå på Ivans sida — vilken det än blev... Hallonsaften rann och rann och Kerstin satt i skogen och upplevde sådant, som inte händer...

EGAL.

Vindarnas udde.

FÖR IDUN AV PRINS WILHELM.

Det rister i luckornas karmar,
det tjuter i gistna fönster,
mot klipporna havet larmar
och skummet förvirrat yr.
Som vålnader molnen jaga
på tumlande svarta hästar;
mot bergen kajorna draga
och svalan lyfter och flyr.

En fyrbåk på udden glimmar.
Dess svepande strålkastarknippe
ger varning i mörka timmar
åt skepparen långt härifrån
en kväll, som denna, när gaster
rida på vågornas kammor,
och brottsjön föraktfullt kastar
med skutan som vore hon spån.

Madonnan av ärgig koppar
längst ut på den vågsköljda pynten
med smycken av salta droppar
och tång i sin gröna famn,
hon hjälper dig nog på seglatsen!
I morgon när stormen bedarrat
och du är långt ifrån platsen
så nämn henne tyst vid namn.

Ohoj, I sjömän, som seglen
därborta, här fräser en kuling
som lyfter de röda teglen
av taket på stugan min.
Rejs, skeppare! Reva och giga,
ty här är Vindarnas Udde
där stormarna aldrig tuga
och ingen klarar sig in.

Ty här finnas inga vikar
men bara förbannade klippor,
och hur du än ängsligt kikar
ta gryndorna aldrig slut.
Sätt kurs från de lömska brotten
mot vidder med djupare vatten
där lodet aldrig når botten.
Lägg bidevind och håll ut!

Wilhelm

Monika

Av FRIDA ÅHSLUND.

DÅ ANDREAS BROBERGER hoppade från kontinentaltågets fotsteg ned på Centralens perong, förvånade han sig oerhört över en sak. Att han inte kände någonting. Att han åter satte foten på svensk och stockholmsk jord och inte kände intensiv glädje eller åtminstone, att något ovanligt skulle ske.

Han gick framåt med sin väska, nyktert seende och leende över sin egen förvåning. Då han passerade spärren, nickade han vänligt och ihågkommande åt sig själv: visst, de hade ju fått dessa nya anordningar här hemma.

Fortsatte mot utgången med samma leende min, och passerade raden av uppställda resandemottagare med igenkännande blickar, som när en hemvändande skolpojke möter alla vägens bekanta i hembyn.

Men plötsligt stramade hans ansikte till i allvar. Egentligen var det ju nästan sorgligt, att han ej kände glädje över att vara hemma! Han, som därnere i den sotsvarta fabriksstaden i Belgien nästan varit nyfiken på sina egna sensationer, då han efter fyra-årig bortovaro plötsligt kände en obetydlig lust att fira midsommaren hemma. Han hade lett åt sin längtan därnere: som en annan svenskamerikan!

Han hade också tänkt sig moster Clotildes glädje över gullgossens hemkomst. Moster Clotilde, som satt inne med släktpengarna, och som låtit undfalla sig yttranden om honom, som —

Han stod ute på centraltrappan och såg över planens bilar, fotgängare och droskor. Solen stekte hett. Vasastadens spårvagnar frapperade honom som det gulaste gula han skådat. Människorna skyndade om varandra i hettan, i brådska att komma till midsommaraftonens tusende mål.

Hans ögon äro ej fullt så leende som nyss. Han tänker på moster Clotilde. När allt kom omkring, skulle hon kanske ej bli så charmerad över hans oväntade besök — han hade dessa år ej varit överdrivet artig med underrättelser och agremanger — och — ja — Monika — ja — Monika, andra syskonbarnet, som likt honom, Andreas, växt upp under moster Clotildes vingars skugga —

Han kände plötsligt, att han var mycket hungrig. Han hade med vilja ej ätit middag på tåget för att ge moster Clotilde den gracen att få börja omsorgerna om honom med detsamma och ge honom middag. Men de nya tankarna riktade hans steg mot Continental. Det skulle bli gott att få en svensk smörgås i lugn och ro först, och under tiden beskåda landsmännens förbimarsch utanför fönstret.

Monika, ja. Han sitter och ser bubblorna stiga i det kolsyrade vattnet — stiga upp mot ytan — och brista. Smörgåsbordets sommardelikatesser ligga svala och aptitliga för honom, — kalla aladåber, friska grönsaker, läckert gult smör.

Monika, ja. Han hade därnere totalt förgätit, att det kanske skulle ha sina sidor att träffa henne åter. De båda kusinerna, som växt upp i samma hem — romanuppslaget — han hade ingen lust att realisera dess lyckliga slut. Moster Clotilde hade antagligen haft sina förhoppningar om släktpengarnas stannande inom slakten, och Monika själv...

Han satt och balanserade en dillkvist från

den inkokta laxen på gaffeln och dess skugga darrade mot dukens skimmerglans. Kyparen kom med matsedeln. Utanför hans fönster gingo människor liksom planlöst fram och tillbaka.

Monika, tänkte han medan han granskade maträtterna, vilka tankar hade hon själv? Nog hade de kanske haft blickar och ord mellan sig innan han rest ut, som... ja, som tytt på romanuppslagets möjliga realiserande — och — ja, han hade visst en gång kysst henne och visst talat om framtiden.

Hon kom till slut — med en bukett vita syrener.

I ungdomlighet och oförstånd och oprövelse. Sådant är, som väl, ej edliga förbindelser för livet.

Han ser ut genom fönstret och ser en ung flickas allvarliga profil mot luften. Han följer hennes gång framåt till dess hon försvinner ur hans synvidd medan kyparen serverar köttet.

— Egendomligt, ler han, hon var lik Monika —

Och sedan, medan han långsamt äter sin middag, och på måfå vandrar omkring på gatorna under väntan på båtens avgång inåt Mälaren till moster Clotildes lantställe, gunga minnena, hans barndoms och ungdoms minnen, genom hans själ. Och förunderligt nog skymtar alltid hon, Monika och hennes ansikte med.

Dock ej så förunderligt, tänker han plöts-

ligt kritiskt, vi voro ju dagligen tillsammans.

Han mindes pojkårens skoltvång om vintern och sommarfrihet i deras stuga vid Mälaren, ungdomsårens fortsatta arbete för framtiden, större anspråk på nöjen, och passerandet av graderna i livserfarenhet. Och alltid vid sidan av minnena Monikas ansikte med den traditionella svensktypen, den rödlätta hyn, det ljusa håret och de grå ögonen. I barndomens gräl och försoning, i ungdomsårens syskonförhållande. Som sagt, det hade väl blivit annorlunda sista tiden.

Han kryssade tätt intill statyns skrank bland Mälartorgetts människor, bilar och spårvagnar, ner mot "Gunhild", som låg med ångan uppe, färdig till avgång. Inåt Mälaren låg sommaraftonens röda solrök, med strändernas konturer obestämda och mjuka bakom.

"Gunhilds" däck var redan svart av människor, och han tänkte: här träffar jag nog någon bekant, kanske till och med moster Clotilde eller Monika; och han kände plötsligt olust för hela färden och en stark längtan att åter vara i sina två små mörka rum därnere vid den svarta gatan i den belgiska fabriksstaden.

Han visste, att längtan efter svensk natur och sommarstämning hade bestämt honom för denna resa, och vid målet för hans längtan blev hans sinne okänsligt just för detta, därför att det helt fylldes av tankar på två människor där — eller en.

"Gunhild" stävade ut mot vattenvidderna. Två vitgröna, fräsande vattenmassor stodo på ömse sidor om dess vita skrov, och maskinen arbetade som ett jämnt dunkande hjärta. Människornas röster ralade och skrattade i förväntan på helg och nöje och efterlängtat ledighet.

Andreas Broberger hade fått plats längst ut i akterrundningen. Han hade ej sett ett enda bekant ansikte. — Det är nog stadsgäster, som resa ut, tänkte han, de, som bo därute äro väl redan där.

Mellan skorstenen och däcksgångens stående människomassa skönjde han Mälärsträndernas mjuka åslinjer. Längre utåt gick soldiset bort, och stränderna stodo på stup i spegelblankt vatten. Över hans huvud singlar faglarna.

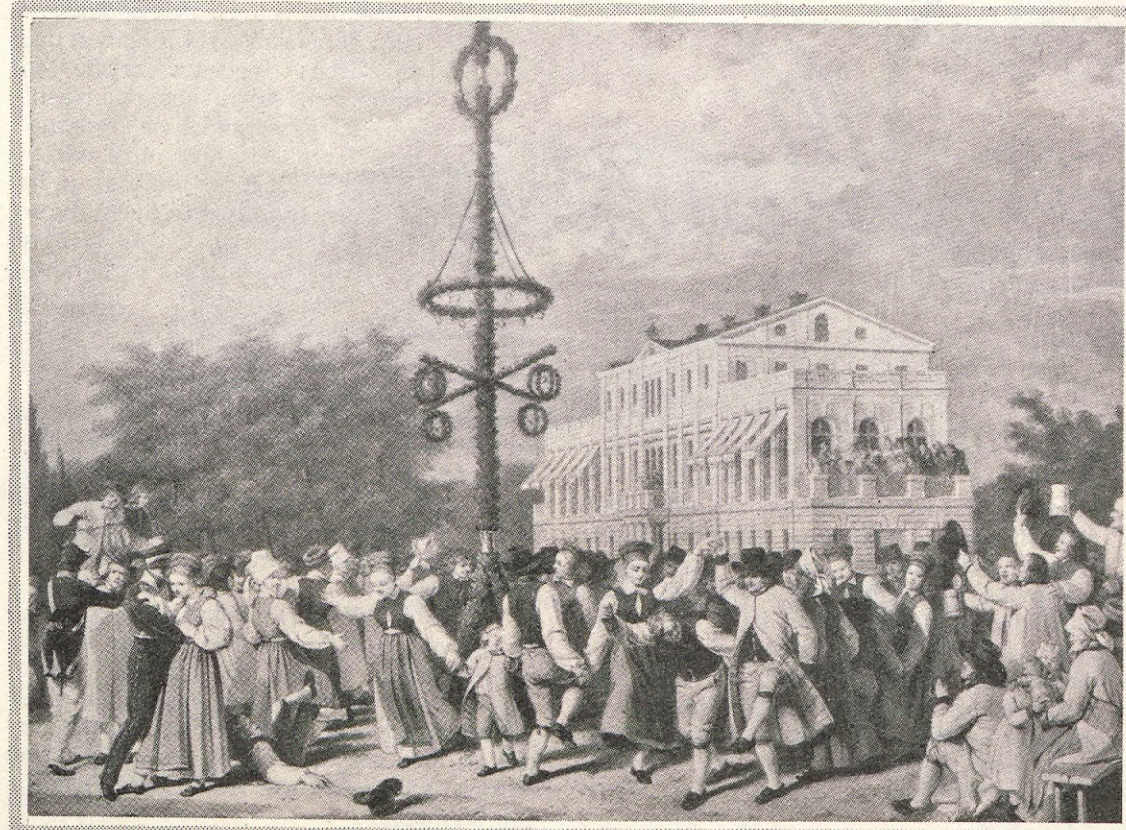
Andreas satt och tänkte: när jag sista gången såg Monika, det var då tåget rusade över Kungsbron söderut för fyra år sedan. Hon hade sagt honom farväl och gått ut i staden en stund före hans avresa, men då han stått vid sitt kupéfönster och sett ut över staden från bron, hade hon kommit på gångbanan. Det hade varit under bråkdelen av en sekund han sett hennes ansikte i en glimt, men det hade den första tiden stått för honom därnere i visionär klarhet.

Den första tiden. Sedan började detta snapshot för hans andes öga småningom mista form och färg — arbetet, livet hade slukat honom. Och hon saknade, hon som sina flesta svenska medsystrar — temperament. Sävlig i talet och lite loj i rörelserna — den där svenska tyngden, som kunde göra en galen!

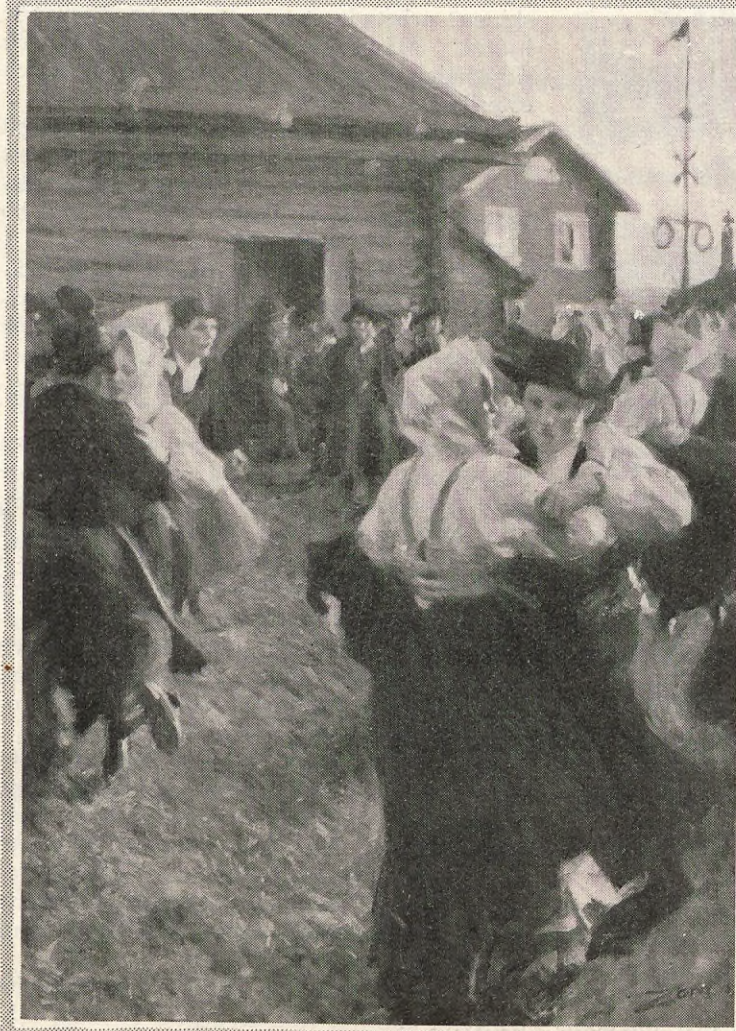
Det var ju den lilla ryskan, hon med det mattvita ansiktet och de svarta ögonen, målarinnan, som utplånat Monikas drag ur hans sinne. Där fanns temperament. De ögonen kunde brinna och skifta i skuggor

(Forts. sid. 16.)

Midsommarstämning över norska fjäll och på svenska ängar. Hur nordiska konstnärer tolkat solfestens romantik och folklighet.

Svenskt midsommarfirande för hundra år sedan har J. G. Sandberg här återgett med mycken omsorg. Det är midsommaridansen på det Bondeska fideikommisset Sjäfstaholm i Vingåkers socken, som här förevigats. Förr i världen brukade de stora godsägarna alltid anordna en midsommarfest med midsommarstång för sina underordnade. Lyckligtvis tycks midsommaridansen vara ett av de folkliga bruk, som aldrig dö.

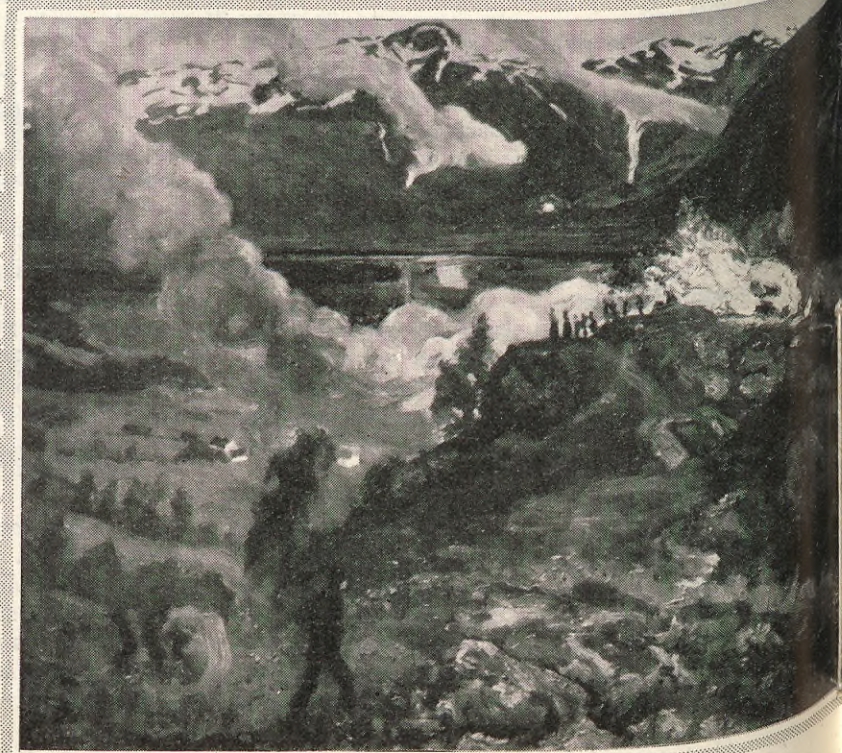
Anders Zorns "Midsommaridans" är kär för alla genom sin äktsvenska stämning. Också i utlandet brukar den få representera svenskt folkliv.

I denna målning "St. Hans aften" (Midsommarafton), har den norske målaren Chr. Skredsvig fått fram hela den trolska stämningen hos årets ljusaste natt, genomströmd av musik och drömmar. (Foto Wæring.)

Två ynglingar på väg till ett nattligt frieri på midsommaraftonen har den norske målaren Egedins här framställt. Och onekligen ger ju tavlan något av den folkligt poetiska och trängsjuka stämningen hos den natt, då ungdomen skall plocka midsommarblomster för att få drömma om sin tillkommande. (Foto Wæring.)

Djävare än de danska flamma de norska "St. Hans"-eldarna mellan den eviga snöns fjäll, på denna målning av N. Astrup. (Foto Wæring.)

En danskt blid och vacker midsommarnattsstämning uttrycker denna "St. Hans Aften" av H. Slott-Möller. I Danmark och Norge kvarlever ännu bruket att lånda midsommareldar, — ett bruk som har sina anor ända bort i hedenhös, i solkulten och hos oss i Baldersdyrkan. (Foto Vincent.)

I Norge liksom i Sverige skall sommarens stora högtidsdag firas med dans. G. Wentzel har här gett en stämningsfull och rolig framställning av midsommaridansen i den norska säterdalen. (Foto Wæring.)

"Midsommarleken" är ett vackert gammalt sommarbruk från Floda i Dalarna, som förevigats av J. W. Wallander i denna målning från 1858. Dansen ingick i en stor fest, varmed Flodakullornas hemkomst från fjäbodarna firades. (Foto Holmén.)

Den midsommar jag helst minns

Nordiska män och kvinnor binda en hågkomstens krans.

När Johan Bojer såg Rousseaus idyll återuppstå bland bergen.

DEN BERÖMDE NORSKE FÖRFATTAREN Johan Bojer berättar om »ett litet gyllene minne av evigheten», som för honom är förknippat med en midsommarresa:

Jag hade just i Paris läst Rousseaus »Confessions», och däri förekommer en idyll från den tid, då han som ung man bodde tillsammans med m:me Warren i Savoy-staden Annecey. En dag vandrar han utanför staden, långt bortåt skog och berg, och då han slutligen står vid en älv, blir han varse två unga flickor, som komma ridande mot honom från andra sidan. Mitt i älven bli deras hästar istadiga, men den unge mannen får tag i betslen och bärgar flickorna i land. Först efteråt upptäcka alla tre, att han blivit drypande våt till högt upp under armarna.

Flickorna äro på väg till föräldrarnas lantställe, dit ännu ingen flyttat ut, och nu övertala de honom att följa med dit och byta kläder. Han sätter sig bakom den ena på hästen, och för att hålla sig fast blir han tvungen att slå armarna om hennes midja. Men framkomna kunna de ej finna en enda kostym manskläder i huset, hur ivrigt de än leta i alla rum; nåväl, så är det ingen annan råd än att den unge Rousseau får skruda sig i vad som finns: kvinnokläder. På det sättet blir det tre unga flickor, som frampå dagen springa omkring i trädgården, arbeta, skämta, skratta, leka som tokiga barnungar bland de blommande fruktträden, under den blå himlen.

De äta middag på en balkong, det blir måne och eldflugor, men mitt under måltiden, reser den ena flickan sig och utbrister: »Åh, Gud — vin! Det har vi glömt!» Rousseau svarar, förlägen och förälskad: »Mina damer, i detta sällskap blir jag berusad utan.»

Han noterar det i sina »Confessions» att denna gång var han, för en gångs skull, lycklig med ett svar. Han finner, att detta är hans livs lyckligaste dag.

Se, detta hade jag läst, och en tid därefter är jag själv i Savoyen, på jakt efter bostad för sommaren. I den lilla måleriska medeltidsstaden vid Annecey-sjön finns ingen att få; och så sitter jag på tåget en dag och far upp mot Thône, en liten fabriksstad, inklämd mellan höga berg. Men där har jag icke bättre tur, och slutligen följer jag goda råd och överlämnar mig åt diligensen, som förspänd med fyra mulåsnor börjar arbeta sig uppåt fjällen mot bergsbyn Chisac.

Lika vackert som de fyra nordiska ländernas midsommarblomster skulle stå samman, lika rik och ändå harmonisk ter sig den krans av skandinaviska minnen som här räcks våra läsare från en rad kända norska och danska män och kvinnor: Johan Bojer, Thit Jensen, Hulda Garborg, Barbro Ring och Sophie Alberti.

I vagnen sitter en fet bondkvinna i nationaldräkt, en fet präst med rep om livet, en målare med kvast och pyts, en flicka med symaskin. Tiden går, vi komma i samspråk, och det slutar med att man säger varandra sina namn.

Prästen lyfter gravitetiskt på sin hatt och frågar mig:

»Unge man, vågar jag fråga, om ni känner till 'Les Confessions' av Rousseau?»

Det gjorde jag ju.

»Kan ni minnas idyllen med de två flickorna, som togo honom med ut till lantstället?»

Jag skulle tro, att jag mindes den.

»Vänta ett ögonblick», säger han, »så komma vi till det huset.»

»Vad för något? Vart? Var det i den här trakten?»

»Vänta ett ögonblick, vi äro snart där.»

Jag vet inte varför jag råkade i en sådan sinnesrörelse vid utsikten till att jag snart skulle ha detta hus framför mig. Var det en hemlig oro för att jag skulle förlora en illusion, eller kom det hela så överraskande, att det var som om man hade pekat och sagt: »Där föddes prins Hamlet.»

Prästen gör ett tecken till kusken, och vi stiga ur.

Annecey ligger oändligt djupt nere vid sin sjö, solen glöder på de vita alptopparna, Thône har sjunkit ned under en dimslöja. Och här stå vi i lätt, aromatisk bergsluft, med ett oändligt berglandskap i mjuka båglinjer blommande runt om under den ljusa sommarhimlen. Och på en högre avsats rätt framför oss ligger ett tvåvåningshus, övervuxet med murgröna och med fönsterluckor, som äro stängda. Fruktträdgården står i rik blomning, men träden äro så gamla, tyckas luta under tyngden av sina många år. Och där är balkongen, där de sutto, de tre unga, den där dagen. Man väntar ovillkorligt, att dörren skall springa upp och att de skola komma stormande ut igen, Rousseau i flickkläder som de andra två.

Men nej — de gingo var sin väg, ble-

vo gamla och dogo, blevo lagda i jorden och försvunno. Den sköna, glada måltidsstunden på balkongen — det var ett litet gyllene minne av evigheten; och det hände en gång och aldrig mer.

»Se där», säger prästen, »allt är visst nu som den gången. Det är blott människorna som det inte tjänar något till att kalla på. Trädgården, huset, träden, murarna — det är precis som då. Det är bara människorna som försvinna, och de flesta alldeles spårlöst. Är det icke det, som ni också står här och tänker på?»

Johan Bojer.

Flickan som fick midsommaraftonens lyckolott.

Den danska författarinnan fru Thit Jensen berättar från sin barndomsbygd — hon är prästdotter från Fyen — en gripande liten episod, som redan den förråder hennes varma, stora, medlidsamma hjärta:

S:t Hans-eldar från alla höjder, flammmande som nedfallna stjärnor. Skaror av ungdom kring var och en — brandlukten och eldsvärmen i ansiktet — kall junivind i ryggen — röken drivande över våra huvuden, bort i natten — och klasskillnad här som överallt: fina och rika flickor i främsta ledet, gårdens ungdom i klump.

Jag stod där utan lov. Jag var bara 15 år och fick inte deltaga i folkliga nöjen. Bredvid mig stod min konfirmationskamrat, en liten torpartös, som brast i gråt en dag, då en högröstad hemmansägardotter frågade, vad hon fått för konfirmationsgåvor. Hon hade ingenting fått, inte en knappål ens.

Nu stod hon där och väntade på sitt »lamm». Byarnas sed är — gudarna vete, hur gammal den är — att de unga männen samlas den kvällen för att få »sina flickor» för året. Var och en får sitt »lamm», arm i arm gå de från bålet till danssalen, där de dansa den första dansen tillsammans. Och ett runt år äro de sedan varandras »lamm» — till nästa S:t Hans.

Jag kände listan. Jag visste, att de hade givit henne en puckelryggig skomakarpojke som drack och gjordes spe av i byn; de utsatte henne på det viset för ett helt års oförtjänt skam.

Men »utroparen» var min fars kusk och med honom hade jag haft en hemlig konferens. Belyst av bålet stod han där som en marskalk och ropade upp namn efter namn, under det fnitter och skratt ljud från ungdomens leder — och äntligen

kom det namn som alla flickorna väntade på — ty varje ort har sin toreador... Nu ropades det upp — ett ögonblick väntade alla spånt, jag också. Skulle han förväxla blott två små namn? Nej — med förvånad röst skrek han ut den lilla torpar-tösens namn: toreadorens lamm!

Och ända till min död skall jag minnas hennes ansikte då det lyftes — gult mot flammorna från bålet — lyftes i undran över det underbara som hänt henne.

Hon — toreadorens lamm!

Glädjens bål brinner ut för oss alla. Det har väl också brunnit ut för henne. Men vad hon haft kan ingen ta ifrån henne.

Thit Jensen.

Hulda Garborg om en svensk-norsk midsommar — år 1905.

Med rörelse läser man vad den norska författarinnan fru Hulda Garborg, Arne Garborgs maka, berättar om en midsommar på Nääs, då mitt under unionskrisens upprörda dagar banden endast

Norden upplevat den oblodigaste revolution världshistorien känner, gledo en rad ljusa farkoster, fulla av fredliga människor, ut från Sävelångens stilla strand. De buro blommor och sångböcker i händerna, och solskenet spelade på färgrika nationaldräkter och ljusa, lätta sommarklänningar...

Och skogen stod icke mörk omkring med dolda faror; gröna ängar och blomsterströdda terrasser lyste fram mellan de ärevördiga träden, sol glittrade genom gyllene löv. Och från slottets gamla kök steg sång av unga kvinnoröster; alla fönster i de tvåmetertjocka murarna hade slagits upp på vid gavel — allt var öppet, ljusst och fyllt av oskyldig sommarglädje. I de mörka källarna, där en gång vildsvin kokats i vin och vaktlar suttit på spett, guldbruna och doftande, där gingo nu sex vitklädda unga flickor och vägde upp margarin till billiga småkakor och trollade fram läckra smörgåsbord med sparsamma medel. Där var m. a. o. skolkök inrättat för det världsberömda Nääs' slöjdseminarium, som en rik mecenat, gö-

båtarna till och vi gingo i land. Om en stund voro vi lägrade under en 100-årig ek bland vildrosor och allehanda markens doftande blomster.

En underligt blandad skara! Sju norskor bland svenska och danska vänner till Norge.

En liten bäck porlade sjungande förbi bland mossgröna stenar, en fågel sjöng ivrigt uppe i den väldiga ekens krona, eljest intet ljud. Stilla som i en kyrka.

Då reste sig en ung stockholmssocialist, sprang upp på en sten och höll ett varmt tal för Norge. Till sist stämde han upp den norska folksången, som alla kunde och innerligt sjöngo med i, stående och hand i hand.

Och så talade någon annan. Det fanns svenska tidningar, som i dessa dagar ville få oss att tro, att Norge och Sverige måste komma i krig med varann! Det mobiliserades i Norge, sade man; men han hade i sin hand en förklaring från norska regeringen, som han ville läsa upp. Och han läste:

»Den norska regeringen har bemyndigat

Svensk och norsk midsommarstämning äro mycket besläktade, varom bl. a. fru Hulda Garborg vittnar i sitt inlägg här nedan. Här ovan t. h. återges en gammaldags norsk midsommardans, "Kyndeldansen", vari även fru Garborg själv (x) deltar. — T. v. en karaktäristisk svensk midsommarbild (Foto Holmén)

knötos fastare mellan representanter för de två nordiska folk, som ha så mycket gemensamt — bl. a. just den folkligt-romantiska stämningen och traditionen kring sommarens stora fest:

Vid sjön Sävelången i Älvsborgs län i Sverige byggde Kristian Tyrann under sina välmaktsdagar ett förtjusande jakt-slott. Det låg på ett näs, gömt bland jättestora träd, med böljorna skvalpande mot stranden och den väldiga parken. Här kunde han under korta vilostunder till omväxling hålla blodbad på djur och till muntert umgänge samla människor av sin egen andliga kaliber...

På den tiden stod skogen tät och mörk kring den låga stenbyggnaden med mertertjocka murar, valthornet klingade över den spegelklara sjön, vilt stektes på spetten i de mörka källarköken och vinet rann genom törstiga strupar tills herrarna lågo i halmen och »spydde sine stövler op» — det var i »den gamla glada tiden».

Men nyckfullt är ödet. En sommar-dag i nådens år 1905, då Kristian Tyrann vilat ett par sekler i sin grav och

teborgsköpmannen August Abrahamsson, byggt och satt i drift år 1872. Slottet och alla dess härligheter skänkte han staten, jämte ett stort driftskapital. Satte så sin systerson, Salomon, att styra där, som, när han dog, fick sin minnessten rest på en höjd i den gamla park, där Kristian Tyrann en gång roade sig kungligt med att fälla vildsvin och prygla sina jaktsvänner...

Växlande äro ödena. — — —

Stilla gledo båtarna fram, skärande dar-rande silverstrimor i den blanka vatten-ytan. Fosterlandssånger och små oskyldiga skolsånger stego, som ett tack från de unga, upp mot den tindrande sommarhimlen — en strålande fredens bild, en efterklang av den stora midsommarfesten. Efterhand tystnade sången, och vi hörde blott plasket av årona. Var och en satt i sina tankar, men säkert rörde de sig alla om detta, som ingen talat om där-uppe i skolan — om spänningen mellan Norge och Sverige efter 7 juni. Om det som skett i Norge 3 korta veckor tidigare...

Inne i en tyst och undangömd vik lade

Norsk Telegrambureau att officiellt förklara alla rykten om mobilisering i Norge som fullständigt grundlösa. I tillit till den svenska regeringens fredliga förklaringar anser den norska regeringen mobilisering obehövlig.»

Alla lyssnade i andakt. Nej, aldrig, aldrig skulle det ske, att en svensk hand lyftes mot Norge. Det svenska folket skulle förfaras inför en dylik tanke!

Så läste han upp Ossiannilssons vackra dikt till Norge, under innerlig rörelse. Och så sjöngo de igen, sånger av Björnson, den ena efter den andra — och vi logo och vi gråto...

Litet senare gledo båtarna in mot Nääs igen under det skogen badade i midsommarkvällens glöd och unga flickor i färgrika klänningar vandrade arm i arm under träden.

Och om en stund sutto vi kring ett blomstersmyckat långbord vid ett kafferep, som utlänningarna vid skolan höllo för sin norska gäst.

En krans av blåklockor hade lagts kring min tallrik och jordgubbar med grädde hade satts framför mig; och till sist sjöngo

Ett ungdomsminne av Julia Svedelius.

FRÅN MIN TIDIGASTE BARNDOM minns jag tant Ulla på Hesselbyholm, detta ståtliga gamla ställe vid Mälärstranden. Sedan hon blivit änka, reste hon dit endast om somrarna och först sedan hon under många värveckor dagligen sänt bud till den hederliga kapten Karlsson som förde Strängnäsbooten för att höra, om han kunde garantera vackert väder en viss dag i juni. Redan strax på nyåret hade hon bestämt utflyttningsdagen till sitt jordagods.

Kaptenen försäkrade om och om igen, att det skulle bli ett riktigt önskeväder. Men varje dag behövde hon få denna försäkran förnyad, innan hon äntligen före-

Omvärvat av sagor och sägner ligger Hesselbyholm vid Mälären vars spökstämning Albert Engström en gång så målande skildrat i sin bok Ränningehus. Författarinnan fru Julia Svedelius lämnar här ännu ett intressant bidrag till herrgårdens historia och även hon har varit vittne till ett "spökeri" på det vackra herresätet, vars exteriör återges i vinjetten här ovan.

tog den äventyrliga färden. Den räckte ju ungefär fyra timmar.

Askväder var tant Ullas fasa och förskräckelse, och det var åska, som kapten

måste lova henne att slippa. Det gick många historier i bygden om tant Ulla och hennes många idéer. Då jag var liten, ville jag gärna höra berättas hur det var, den där gången, då tant Ulla ville smita ifrån sitt eget bröllop. Hon skulle i god tid klädas till brud. Det hade redan kommit mycket folk för att se på bruden. Från statstugor, torp och små undantag kommo kvinnor och barn för att titta, och kammarpigan hade plockat fram hela stassen för länge sedan.

Men var fanns fröken Ulla? Hon var försvunnen!

Hesselbyholm var ett ställe, där det brukade spöka. Där fanns ett fängelse-

vi alla, var och en efter sin näbb och på sitt sätt, men alla av uppriktigt hjärta:

"Leikum fagurt å fäldum,
ingen tröder dansen under moldum!"
(Låt oss leka fagert på jorden,
ingen träder dansen under mullen.)

Hulda Garborg.

Ännu en skandinavisk ton.

Också fröken Sophie Alberti — den utomordentliga ordföranden i Kvindeliga Læseforening i Köpenhamn och i den egenskapen den som många svenska kvinnor känna bäst av alla danska damer — har sitt vackraste midsommarminne från Sverige:

Slumpen vill, att jag har mitt mest strålande intryck av en underskön S:t Hans-afton från Stockholm — från Skansen.

I den underbart klara kvällen — solen hade just gått ned och nattens ljusa skymning börjat — dansade högresta, smärta, spänstiga unga kvinnor och män, klädda i brokiga folkdräkter. De fantasifulla svenska danserna... Nationalsången ljöd omkring oss och majstänger voro resta omvirade med grönt björklöv. Därnere låg Stockholm i Mälarens blanka vatten. Det blev midnatt. Ännu sutto damer runt omkring på sofforna och läste, ja, broderade i den ljusa natten, till oändlig förvåning för de amerikanska väninnor jag hade med mig och som aldrig sett Sveriges ljusa sommarnatt.

Sophie Alberti.

"En lycka att ha sådana ord att sjunga".

Den norska författarinnan Barbra Ring drar slutligen också Finland med i den krans av nordiska midsommarminnen och midsommarmätningar, som dessa uttalanden i Idun kommit att bilda:

Det var midsommar då jag kom till Finland — en Sankt Hans-kväll i Tammerfors. Där var fest. Många människor

vandrade helgdagsklädda på de breda gatorna och på ången vid den blanka, rubinröda sjön, där den nedgående solen speglade sig. De sjöngo, sjöngo alla.

Två gamla, en kvinna och en man, sutto på en bänk i parken och sjöngo. De hade fattat varandras händer och vaggade fram och tillbaka som om de höllo i var sin ända av någonting. Deras klanglösa röster stego och föllo ej; svag och entonig liksom sipprade sången över deras läppar. Ögonen stirrade matta och liksom blinda ut i en fjärran värld. Deras ord voro omöjliga att förstå för oss främlingar. Bara ett kände vi, och det kom åter och åter; det flätade sig som ett tydligt band ut och in genom sångens dunkla väv — Wainemöinen, siaren i Kalevala!

Då den sista tonen dött bort, tackade jag sångerskan — en ung finne byggde bro mellan våra ord. — »Det är lycka för ett folk att äga en så stor förmåga att tolka sin sorg och glädje i sång», sade jag.

Den gamla såg upp med en blick, vilken var som sloknad, som om den bara sett svält och armod och död.

»Det är en lycka att ha sådana ord att sjunga», svarade hon.

På ången stod majstång med säcklöpning och dans. Några ungdomar gingo bakom mig — mitt namn och porträtt hade stått i tidningarna. En av dem kom fram, presenterade sig och log med starka, vita tänder:

»Barbra Ring, jag har läst era böcker. Jag är från Österbotten. Får jag ge er ett österbottniskt minne?»

Och han spände sin kniv från bältet och räckte mig den.

I samma ögonblick fattades jag i armar och ben av en skara studenter — och ett, tu, tre var jag uppe i luften! Om jag hade huvudet upp eller ner hann jag inte få klart för mig. Jag kände

bara återigen grepp av många händer och ånyo for jag till väders. Tre gånger.

»Tack för böckerna!» ropade de i korus. Utan hatt, med upplöst hår stod jag där — ocn grät. Många varma unga händer höllo bägge mina och jag hörde ord, som jag inte förstod. Bara det förstod jag: att de alla voro goda.

Tåget flög med oss genom Suomis land. Vid en station i en öde trakt stego två små barn upp på tåget, började vandra genom vagnarna och ropade: »Barbra Ring! Barbra Ring!» Då de funno mig, klämde de in i min hand några varma ängsblommor och sprungo. Det var inga ord, bara leenden och ögon. Men det går också bra.

I Juväskylä, Finlands hjärta, där det stora lärarseminariet ligger, trädde en kör av unga lärarinnor fram och sjöng. En ung kompositör var deras talman. »Å finska barns vägnar: tack för Peik», sade han.

I Punkaharju — det vackraste av allt jag såg av finsk natur — där vilade vi. Under måltiden kände jag ett svagt nyp i min arm. En av uppasserskorna stod och neg, med blommor, ung och rodnande:

»Vågar jag säga tack för böckerna?»

Vi som skriva bli ju, allt efter som tiden går, lästa i länder utanför vårt eget. Det är inte det jag vill ha sagt här: att jag är läst och känd i Finland. Jag vill ha sagt, att intet folk i världen läser som Finlands. Jag inbillar mig icke, att jag är den enda, som blir mottagen på det sättet — jag vill bara säga, att så tack samma kunna läsare vara, att de visa det och säga det till den, som skriver, på ett så vackert sätt. Finland är Topelii land — till och med en barnbok blir där skattad som litteratur.

Idun har bett om ett midsommarminne. Jag har givit det vackraste jag äger!

Barbra Ring.

rum under gästrumsflygeln. Det var ett minne sedan den tid, då landshövdingen i Nyköping bodde på gården med länsstyrelse och domare. Man sökte i fängelset, men där fanns inte fröken. Hela huset genomsöktes, men fröken Ulla var borta. Slutligen syntes hon dammig och varm komma från stallet med ridpiskan i hand. Hon hade varit ute och motionerat unghästen, som hon red in. Den bästa vägen var den, som förde förbi Ingiald Illrådes gamla borg, som låg på vägen till Edeby — mitt gamla barndomshem. På den gården spökade det inte, där var allt så ljusst och solomflutet i naturen.

De sista åren av sitt liv avstod tant Ulla från de traditionella sommarresorna till Hesselbyholm. Kapten Karlsson hade bedragit henne så, som »endast en karl kan bedraga en kvinna». Sista gången hon rest över de vita fjärdarna hade nämligen åskan börjat mullra. Därför kom hon aldrig mer. Hon påstod bestämt, att nu hade hon gjort sin sista resa. Men ännu hade hon gjort att göra, och det är just om den, som jag nu tänker berätta.

Den gamla gården blev utarrenderad till olika arrendatorer. Och allra sist till en ung nygift familj. En dag kom den unga frun åkande till Edeby.

— Jag har fått sådana bekymmer, sade hon. Tänk, gamla friherrinnan är död, och nu skall det bli begravning på Hesselbyholm. Men ingen kan väl begära, att en fattig arrendatorsfamilj skall ha duktyg, silver, servis och jungfrur till 36 personers middag. Det är tillsagt att övre våningen skall öppnas. Den har stått stängd och förseglad med sigill alltsedan vi kommo. Där skall nu vädras, skuras, piskas och där uppe skall middagen serveras. Ja, herrskapet skall också bjudas — men inte Julia, som är för ung. Men kära, söta, rara... sade den unga frun, var skall jag ta allt ifrån? Det är ju bara baroner och friherrinnor, som komma från Stockholm. Kistan kommer på samma gång. Och efter jordfästningen i Fogdö skall middagen vara färdig.

— Jag skall hjälpa med allt jag kan, svarade min mor, som alltid var godheten själv. Och så plockades fram nästan allt vad vi hade och det blev ett helt lass, som skramlade vägen fram förbi Stora eken, som redan susat sin lövrika krona i fyra sekler. Den hade varit mötesplatsen för Anders Jespersen Cruus av Edeby och närmaste grannen Axel Oxenstierna, som mellan drabbningarna brukade bo på Fiholm, det närmaste grannstället till Edeby. Lasset skramlade förbi Rysshagen, där en gång en strid utkämpats mellan svenskar och ryssar. Vi barn brukade gräva där för att söka vapen, men det enda vi någonsin funno var en psalmbok med Gustav den fjärde Adolfs namnchiffer i guld på en brun skinnpärm med rococo-ornament.

Vidare skramlade lasset förbi Rällingeborg, där en gång det ödesdigra kalaset stått. Då hade mjödet varit så starkt att Ingiald Illråde med alla sina män insomnade så hårt, att eldsflammorna slukade dem, och borgen, som kungadottern satt eld på, nedbrann så i grunden att endast några stensättningar för eftervärlden visade var den legat.

Ja, hela vägen mellan mitt barndomshem och Hesselbyholm kantades av sagor och sägner.

Den unga arrendatorsfrun bakade och

slaktade och städade. Statshustrurna kommo nyfikna för att hjälpa till med den sista sysslan. Den stängda våningen hade under årens lopp blivit omspunnen med lika mycket mystik som spindelväv. Där höllo spöken till, sade gårdsfolket.

Däruppiifrån hördes tunga suckar. Kanske var det riksamiralen Gustav Otto Stenbock, som kände ånger över det sätt, på vilket slottet en gång blivit uppfört. Till dagsverkare hade han haft flottans manskap, som staten sedan fått avlöna. Vidare hade man hört tunga, oroliga steg trampa över de nötta golvplankorna. Man tyckte sig känna igen gamla friherrinnans steg, där hon vandrade från fönster till fönster för att se efter om några åskmoln skulle dra sig samman över lindkronorna i parken. Ibland tvärtystnade stegen, för att strax åter höras. Kanske stannade friherrinnan för att se på porträttet av sig själv, som hängde i det innersta gemaket. Det var målat då hon var ett år gammal, innan åskskräcken förbistrat dragen. Hon låg som ett litet rart barn med hela täcket överstrött med röda rosor.

Parken på Hesselbyholm var så vacker! Mellan lindarna lågo ärggröna dackar, där rudorna, som sades vara mer än ett hundra år gamla, gled på botten.

I varje rum i den övre våningen hängde dyrbara kristallkronor. De voro präktiga vävstolar för spindlarna, som vävt sina vävar mellan de slipade eklöven av kristall.

Ett par dar före begravningen kom arrendatorns hustru återigen till Edeby.

— Kan jag få låna jungfrur också, frågade hon. Allt måste gå så fort, och tänk så besvärligt det är med köket i flygeln! Att gå över gården med maten, igenom stora stenfarstun, uppför de många höga trappstegen. Ja, går det utan äventyr, så är det verkligen tur. Men hur ska vi hinna, det begriper jag inte med så ovan hjälp som jag har. Inte kunde jag väl också få låna en jungfru?

Lusthuset.

Av ARTUR MÖLLER.

*Bland lummiga lönnar
gult det lyser:
ett ljuvligt minne
förvisst det hyser.
I storstadsöknen
ler en oas.
Se dörrrens rutor
av färgat glas!*

*Och gatornas buller
dämpat ljuder.
Till andra tider
det hem dig bjuder.
I fönstret vinkar
en hand så smal,
i träden susar
det sextiot!*

*Hur dröm och minne
i dunklet blandas!
En luft av blomdoft
och frid jag andas.
Säg har jag varit
här en gång förr
och famnat lyckan
bak denna dörr?*

Vid de orden gick jag ifrån resonnementet och ut i jungfrukammaren.

— Mandis, sade jag till den unga husjungfrun, hon, som sedan grånade i tjänsten som trotjänarinna, kan jag få låna Mandis' gamla svarta klänning?

— Fröken Julia har då alltid så tokiga påhitt. Ska det bli utklädning av?

— Stämmer, svarade undertecknad och berättade den i mitt tycke geniala idén att klä ut mig till husjungfru och passa upp på begravningen. Misstänker att denna önskan var framsprungen mer ur nyfikenhet att få vara med än ur direkt tjänstvillighet.

Och jag blev ganska bra i svart slät klänning, redbart vitt förkläde utan spetsar och »bjäfs» som Mandis avskydde. Rak bena och så städad uppsyn, som jag kunde anlägga. Så skrudad for jag med Mandis till Hesselbyholm där vi skulle tjäna kamrater för en dag.

Äntligen var allt färdigt för att taga emot begravningsgästerna. Det långa bordet stod dukat i stora salen. Trots vädring luktade det »gamla rum». Ingen parfym i världen kunde egga fantasien så som den lukten gör. Det ligger något av gengångare i den. De som inte voro i köket hade nu gått ner till bryggan för att möta ångbåten och jag gick ensam genom rummen i min långa klänning, som då och då fastnade i någon golvflisa.

Solen sken, himlen var klarblå, det var ett riktigt önskeväder för tant Ulla under hennes sista färd. Hela gårdens befolkning och halva socknens stod nere vid bryggan för att taga emot och se på kistan och det fina Stockholmsherrskapet. Nu hördes båten pipa — efter en stund syntes mellan lövverket en svartklädd flakvagn med en blomsterpydd kista.

Så hade då ännu en bölja nått stranden, ännu ett människohjärta slutat sin strid. När ett barn kommer, vad väntar? När ett människobarn går, vad väntar? I den riktningen gingo mina tankar, då sorgetåget drog fram genom allén från sjösidan förbi det vita slottet och ner över den sluttande gårdsplanen för att försvinna genom den långa allén som ledde ut till vägen, som slingrade fram till kyrkan.

Där skulle tant Uggle jordas i familjegraven; innehavare till stolta gårdars anspråkslösa jordiska härbärke.

Nu tror väl läsaren, att vad som kommer att berättas är inpassat i sammanhanget för stämningens skull. Men så är det inte, utan det skedde verkligen. Kanske hade man trampat och fejat för mycket. Det som länge stått och hängt på samma platser i gamla rum, det tål inte sådant, då sker något. Men aldrig glömer jag den känsla av förfäran, som grep mig, då sorgföljet dragit förbi. Hur det liksom skrek till i det innersta rummet och dovt ekade mot väggarna. Var det åskan som slog ned, eller vad var det? Jag fick en känsla av att vilja kvävas i min svarta klänning, men här gällde att se efter vad som hänt. Jag hade ju lovat att vaka över att intet otillbörligt smög sig in i den ännu så länge folktomma våningen.

I rummet längst in låg porträttet av tant Ulla som barn, fallet från väggen. Och några röda färgflisor från de målade rosorna hade ströts över golvet.

DET VAR FEJAT OCH pyntat i kassör Öhrstedts lilla trevna ungarshem, och i salen stod bordet dukat med ap- titliga, kalla rätter, tårter, vin och kaffeattiralj.

Kassören fyllde nämligen sjuttio år, och han hade skäl förmoda att åtskilliga gratulanter skulle infinna sig. I den lilla staden, dit han flyttat för tio år sedan, då han tog avsked av sin firma, hade han skaffat sig många vänner, som förberett honom på uppvaktning, och från den närbelägna huvudstaden väntade han sina systerdöttrar, Constance och Inga, samt deras män. Fruarna skulle komma på förmiddagen, herrarna däremot inte förrän till middagen, som kassören arrangerat på stadshotellet för de båda paren och sig själv.

Vid tvåtiden visade sig också de bägge systrarna och mottogos med stor hjärtlighet av morbrodern och ett ingående intresse av gratulanterna, som redan fyllde de små rummen. Stadsborna hade ofta hört talas om kassörens systerdöttrar och visste att den ena var gift med en förmögen man och den andra med en man, som inte var förmögen men levde som en sådan. Vilken av fruarna, som var gift med den förmögna mannen och vilken som var gift med den som bara levde som en förmögen man, hade man dock inte fått riktigt klart för sig. Och så stirrade man och jämförde och räknade ut och gissade och viskade.

Och till sist kom man överens om, att Constance, som var gift med en grosshandlar Brettman, och som var elegant, välfriserad, klädd efter sista modet och strax inlett en sprittande glad konversation, måste vara den förmögna frun, under det Inga Silverblad, gift med en lektor, klädd efter föregående års mod och förfulad av en missnöjd rynka i pannan, naturligtvis hade bekymmer och måste vara hustru till den mannen, som inte var förmögen men levde som om han varit det.

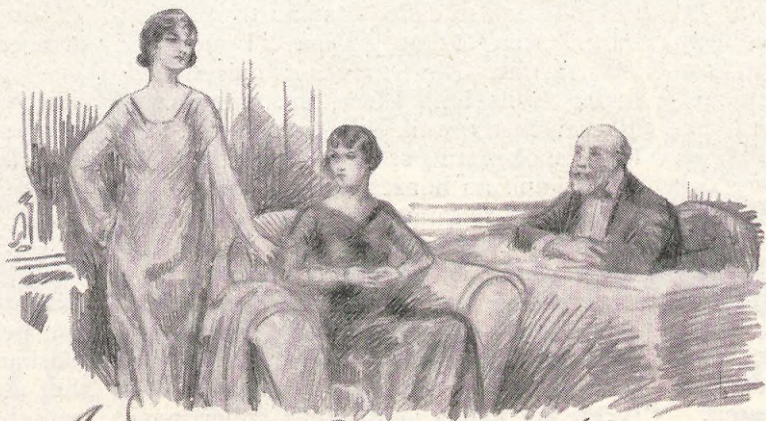
Man var emellertid så oförsiktig i sitt stirrande, jämförande, uträknande, gissande och viskande, att det inte undgick Inga Silverblad vad det var för slutsatser som drogos. Och hennes från början något missbelåtna och sura min blev allt missbelåtnare och surare, ty hon förstod vilken blodig orätt, som gjordes henne. Det var hon, som var den förmögna och mest ansedda frun, men man tog Constance för att vara det och ägnade denna den särskilda utmärkande artighet, som borde ha tillfallit henne, Inga.

Inte ens sedan de uppvaktande stadsborna avlägsnat sig blev hennes ansikte gladare utan snarare tvärtom ännu missnöjdare, vilket berodde på att det nu var själva morbrodern, som chockerade henne genom sitt uppträdande.

Stod han inte där precis som de andra och begapade Constance i högsta förtjusning? Han riktigt slukade henne med ögonen.

— Jo jag tackar jag! Så nobelt! Så elegant! Så chic! sade han.

Men då var det slut med Ingas tåla-

Adressförväxlingen

Av Anna Wahlenberg.

mod. Ett sådant höjande till skyarna av systemens apparition föreföll henne nästan som en förolämpning mot henne själv. Det uppmanade till försvar och förklaringar.

— Ack, vad är det där för skräp mot den toalett hon hade på en bjudning här- om dagen, — inföll Inga. Den skulle du ha sett, morbror. Bara spetsar och chiffon. När man inte ser på vad man kostar på sig, kan man nog vara fin.

Morbrodern betraktade Inga med stora ögon. Det tilltalade honom inte att höra en syster använda denna gallbemängda ton mot sin syster. Men Inga var tydligen starkt upprörd och hade väl någon ursäkt för sin retlighet. Han ville vara överseende och beslöt en sondering.

Med en vänlig klapp på den unga fruns axel böjde han sig emot henne.

— Du är väl aldrig avundsjuk, Inga lill, — sade han leende. Enligt vad jag kan förstå, finns det ju heller ingenting, som tvingar dig att se på, vad du kostar på dig.

Han visste nämligen i motsats till stadsborna, att det var Inga, som var gift med den förmögna mannen.

Men den förmögna frun svarade med ett kast på huvudet, som förrådde en samlad fond av bitterhet.

— Jo, det finns det visst, det!

— A, prat, — utbrast kassör Öhrstedt misstroget.

Inga kunde emellertid inte finna sig i att man betvivlade hennes uppgifter.

— Tror du verkligen att man kan uppträda anständigt klädd, när man bara har femhundra kronor om året i toalettpengar? — frågade hon.

Som ogift man hade morbrodern inga rediga begrepp om en nutidsdams behov i avseende på toalettpengar, så han satt där en smula fundersam. Men Constance slog till ett flatskratt. Hon hade bättre insikter i spörsmålet än han, och det var hon som svarade i hans ställe.

— Femhundra kronor, — for hon ut.

— Är Fredrik inte riktigt klok?

— Han har inte råd till mer, kära du, — svarade Inga sorgset.

Åter ljöd Constances glada skratt.

— Inte råd! Jaså, han har inte råd?

— Ja, ser du, han köper så många aktier, och det kostar så mycket pengar, att han omöjligt har råd att slösa bort några större summor på mina toaletter. Och därför kan det inte hjälpas att jag

får gå och se ut som jag gör.

Kassören och Constance titade på varann och funno saken egendomlig. Aldrig förr hade Inga på detta sätt öppnat sitt hjärta för dem, och de grepos av ett bekymrat deltagande.

Constance satte ut munnen och formade läpparna till en teatervisning.

— Jag ska säga dig nånting, Inga, — sade hon. Spar på hushållspengarna. En liten smula kan väl alltid fastna mellan fingrarna.

Men denna fyndiga idé var något misslyckad, ty Inga hade för länge sedan undfått densamma själv men funnit den omöjlig att praktisera.

— Spara på hushållspengarna, — eftertsade hon föraktfullt. Jag undrar just hur det skulle gå till, när Fredrik ser igenom hushållsboken. Jag kan inte köpa en knappål utan att han ska ha reda på det.

Och hon sjönk slappt ihop på stolen, där hon satt.

Hennes sinnesstämning hade förändrat sig. Nu var hon likgiltig för allting i världen, och hon förklarade att det egentligen var detsamma antingen hon fick några toalettpengar eller ej, ty vad skulle hon med fina toaletter till? Det var ju så sällan hon fick gå på teatern, och lika sällan var hon bortbjuden eller hade främmande hemma. De hade inte råd, för Fredrik skulle ju köpa så mycket aktier.

Det blev tyst i rummet. Kassören satt och tänkte på de där aktierna, som förstörde livet för hans stackars systerdöter. Och Constance satt också och tänkte. Hon kunde så väl sätta sig in i sin systers belägenhet. Det måtte vara någonting alldeles ofattbart förskräckligt att inte kunna få köpa toaletter för mer än femhundra kronor om året. Det var min- sann inte underligt att Inga föll ihop i känslan av sin maktlöshet.

Constance suckade av medlidande och bedrövelse att inte kunna hjälpa, och ofrivilligt undslapp henne en betraktelse över hur synd det i allmänhet är om människorna.

— Ja, — sade hon, — alla ha vi våra sorger. Har man inte den ena sorgen, så har man den andra.

Yttrandet lät så äkta, som om det sprungit upp ur en personlig erfarenhet av djupt ingripande slag. Inga lystrade.

— Å, du har väl inga sorger, — utbrast hon provande.

— Har inte jag? Du skulle bara veta! Den stackars system, som bara hade femhundra kronor om året i toalettpengar, såg genast litet piggare ut. Det är otroligt vad det kan liva upp en att höra talas om andras sorger. Det tröstar nästan bättre än det ömmaste deltagande.

— Vad då för sorger, — frågade hon intresserad.

Constance kände sig litet överrumplad. Det hade inte varit hennes mening att ge några förtroenden. Men eftersom hon nu en gång kommit in på den vägen, så fortsatte hon.

— Ja, — sade hon. Erik är inte lik Fredrik. Han har ingen passion för att

köpa aktier. Han tittar aldrig i hushållsboken, för jag har ingen. Han är mycket förtjust, när jag skaffat mig en ny, vacker toalett, och han tycker mycket om att gå på teatern med mig och på bjudningar eller att själv ha främmande. Men han har så dåligt räknesinne. Han kan aldrig räkna rätt när det gäller utgifter. Och sen kan det hända, att vi inte har till hyran, och att vi får äta sill och potatis morgon, middag och kväll i flera veckor, och att det kommer upp herrar med tarvligt utseende och obehagliga papper i händerna. Då är det allt litet kusligt och man börjar tänka på fattighus och ålderdom och sjukhus och allt möjligt elände.

Nu var det morbrodern och Inga, som med bekymmer och deltagande betraktade Constance, men hon slog till ett av sina små klingande skratt. Hon tyckte de sågo så komiska ut.

— Det är inte så farligt, kära ni, — lugnade hon. Bäst det är kommer en vän och räddar oss. Eller också är det en bank eller en liten god affär, som gör det. Och blir det riktigt svårt, så har jag min lilla privatbank att vända mig till.

En liten privatbank. Det lät något mystiskt. Morbrodern och systemen begärde en förklaring. Men i stället för att ge en sådan med tydliga ord, sträckte Constance upp alla sina tio fingrar i vädret och bredde ut dem som en solfjäder med yttersidan åt Inga.

— Ser du något anmärkningsvärt, — frågade hon, under det hon skakade dem, så att deras vackra ringar skramlade och glittrade.

Systemen anställde en noggrann inspektion och utbröt plötsligt:

— Brillantringen! Var har du briljantringen?

— Ja, ser du, det är just briljantringen, som är vår räddande ängel den här gången. Den fullgör för närvarande sin mission på min lilla privatbank.

— Men Constance, — sade Inga osäkert, — du kan väl inte mena att den är på... på...?

— På pantbanken, jo.

— O gud, hur kan du...?

— Kära du, jag tvättar den när den kommer igen. Alla de andra ringarna har också varit där, men inte syns det på dem, va?

Inga stod förstummad av skräck. Kassören körde fingrarna genom sitt hår. Det var bara Constance, som inte tappade sitt goda humör. Hon tog de båda andra om axlarna och ruskade dem.

Inte skulle de väl låta chockera sig av den lilla privatbanken. Den var verkligen en mycket bra liten bank. Och i dag skulle de vara särskilt glada allesammans. Det var ju morbrors stora festdag, och hon, Constance, som var den äldsta systerdottern, fick väl den äran att bli hans dam? Eller hur?

I detsamma ringde det. Det var de två äkta männen, som kommo. Och nu fylldes den lilla våningen på nytt av sorl och muntra skratt, tills det var tid att gå till hotellet. Men under vägen dit, och medan de sutto vid det festliga middagsbordet och njöto den goda välfägnaden, tänkte kassör Öhrstedt oupphörligt på sina stackars systerdottrar och önskade att han på något sätt kunde hjälpa dem.

"Ditt vackra födelsedagstal, morbror, synes tyvärr icke ha haft någon större inverkan."

Med pengar var det dock omöjligt. Av den varan hade han inte mer än att han redde sig själv. Nej, han måste hitta på en annan utväg.

Just som han skulle besvara de bägge äkta människens skåltal fick han också klart för sig hur han skulle bära sig åt. Han skulle på ett fint vis ge Fredrik och Erik en lektion i levnadskonst. Ett korn, utsått på ett lämpligt sätt, skulle säkert bära rik frukt.

Han tackade hjärtligt de båda herrarna för deras varma ord och för att de ansågo honom ha väl förtjänat den behagliga och lugna tillvaro de nu förde.

Och på sätt och vis, sade han, kunde de ha rätt, ty hans nuvarande åldrade jag stod verkligen i en ganska stor tack-samhetsskuld till hans forna jag. Och för att belysa detta sitt påstående gav han dem en kort skildring av sitt liv.

Han hade inte varit någon exemplarisk man. Han hade rustat om, kastat sig in i äventyr, gjort dumheter, ibland slagit på stort och givit fester, ibland levat i försakelse, ibland klätt sin salig hustru i sammet, siden och juveler, ibland låtit henne gå i lappade bomullsklänningar. Men genom detta brokiga liv hade han förskaffat sig olika synpunkter och olika vänner och fått stoff till tankar och jämförelser, det vill säga samlat ett rikt innehåll åt sin själ. Under detta samlande på ett själsinnehåll hade han dock alltid haft ett öga på framtiden, ty vad han fruktade mest av allt, hade varit att bli beroende av andra, och därför hade han även haft den omtänksamheten att skaffa ett innehåll åt sitt bankfack. Han hade då och då, när han haft vind i seglen, köpt några statsobligationer och hållit strängt fast vid sin föresats att icke röra dem förrän nöden eller åldern kom.

— På det viset, slutade han, kunde jag visserligen inte få in något större kapital i bankfacket, ty hade jag lagt an på det, skulle jag ha hindrats i anskaffningen av mitt själsinnehåll. Men vad som kom in i facklådan är emellertid nog för att göra mig till en fri och oberoende man, och mitt nuvarande jag är som sagt ganska nöjt med sitt forna jag, som i två så viktiga avseenden varit en god samlare.

Han nickade leende och menande först åt Ingas man och sedan åt Constances. Och de båda herrarna nickade leende och menande tillbaka och sågo så tankfulla ut, att kassören hängav sig åt en glad förhoppning om att lektionen haft avsedd inverkan.

Senare på kvällen styrktes han också på ett tvåfaldigt sätt i denna sin glada förhoppning, ty under det damerna med Fredrik Silverblads hjälp togo på sig ytterkläderna, gick Erik Brettman fram till honom och tackade för talet med den försäkran att sådana ord voro en hjälp och en uppmuntran. Och på vägen till stationen slöt sig Fredrik till honom och tackade också för det utmärkta talet. Det kunde sannerligen ge ett utmärkt rättensnöre.

Då den gamle kassören den kvällen lade ned sitt huvud på kudden somnade han snabbt och lugnt, ty han var övertygad om att han gjort ett gott dagsverke.

Ett par månader därefter hade han en del att uträtta i huvudstaden och ämnade även hinna med att besöka sina systerdottrar. Emellertid råkade han bli så länge uppehållen av en bekant, att han inte ringde på hos Brettmans förrän klockan sju på aftonen och i samma ögonblick han steg in, märkte han, att han inte kom aldeles lägligt. En strålande ljusflod, prat, skrattsalvor och klirrandet av bordsilver och glas sade honom, att här aväts en glad middag, och han skulle genast ha avlägsnat sig, om inte Erik Brettman visat sig i salsdörren och förtjust skyndat sig att ta honom i famn.

— Du kommer aldeles lagom, morbror, — utbrast han. Vi har nyss satt oss till bords. Ser du, jag har lagt på minnet ditt vackra födelsedagstal och dina ord om att man måste leva med i världen för att få ett själsinnehåll. Så när jag härom dagen fick en liten nätt inkomst, visste jag att jag inte kunde använda den bättre än genom att trumma ihop några vänner. Inga och Fredrik är också här. Kom in! Kom in!

Något yr i huvudet måste den gamle kassören låta sig ledas in till middagsbordet, där plats genast bereddes honom. Brettmans uppfattning av meningen i hans födelsedagstal föreföll honom litet underlig.

— Men — tänkte han, det kan ju hända att den lilla nätta inkomsten inte var så liten utan hade räckt till inte bara för middagen utan också för ordnandet av mellanhavet med privatbanken och inköpet av några obligationer.

För att få en bekräftelse på denna sin förmodan kastade han en blick på Constances fingrar.

Nej, ingen briljantring!

En tråkig upptäckt, som kom honom att tvivla även på obligationsköpet.

Nu vände han sina ögon mot Inga. Han hoppades åtminstone få glädjen att se ett tydligt tecken på att hon erhållit rikligare toalettpengar.

Men nej! Samma gamla klänning, som hon burit på hans sjuttioårsdag! Var det möjligt att inte heller Fredrik förstått meningen i hans födelsedagstal?

Svaret gavs en timma därefter, då man drack kaffet inne i salongen. Fredrik Silverblad kom och slog sig ned bredvid honom, i det han med en snegling på sin

Monika.

(Forts. fr. sid. 7.)

och dagrar, där fanns en växlande, dragande ande, en, som stötte bort och drog igen, en, som gjorde livet till spännande, lustig kamp. —

*

När Andreas gick upp för gångstigen till moster Clotildes villa, gick han fortfarande fången i sig själv. Han såg, men uppfattade ej den äktsvenska björkbacken med dess lingonris och blåbärris.

Då stugans höga veranda, som vette åt gångstigen, blev synlig, såg han, att de hade främmande. Ett par unga damer sutto vid ett bord och moster Clotildes lilla runda uppenbarelse stod vid räcket och väntade utåt stigen. Det blev naturligtvis stor uppståndelse vid upptäckten, att det var han, och mosters välkomsthälsning lämnade intet övrigt att önska i hjärtlighet. Hon kilade ut och in under oupphörliga rop på Monika, till dess att hon äntligen erinrade sig, att det just varit på henne, som hon stått och väntat. Monika hade ju gått ned till båten för att hämta ännu en väninna.

Men Andreas gick från verandan och igenom de gamla rummen uppför den smala lilla trappan till vinden, där deras små bås till rum lågo på vardera gaveln.

Han tog upp dörren och tittade in i sitt. Där var mörkt och unket och den väggfasta sänglådan stod tom på sängkläder. Men när hans ögon vänjt sig vid mörkret, såg han, att bakom det gamla studentgrupp-kortet, som hängde över sängen, var det instucken en frisk lövruska, som doftade starkt i den instängda luften. Vem hade satt dit den?

Det går i den knarrande trappan. Han står kvar, med ryggen mot den öppna dörren, och tänker: det är lugna, kalla steg, det är Monikas — inte Tatjanas flygande...

En lugn röst säger till honom: "välkommen hem, jag såg dig vid båten", och en sval hand räcker honom med samma sävliga rörelse som förr.

— Tack, säger Andreas, du och allting är sig likt. — — —

När Andreas på morgonsidan kom upp till sitt gamla bås, var allt vädrat och städat. Svåger antydde att han hade något att säga om denne.

— Ditt vackra födelsedagstal, morbror, — sade han, — som jag förstod var adresserat till Erik, synes tyvärr inte ha haft någon större inverkan. När han häromdagen gjorde en liten god affär, hoppades jag verkligen att han skulle följa ditt exempel och köpa några statsobligationer, men det har han inte gjort, utan i stället slår han på stort igen. Den här middagen är ju en riktig fest! Ja, så går det, när man sår på hälleberget.

Den gamle kassören satt stum och nickade tankfullt.

— Men helt och hållet sådde du i alla fall inte på hälleberget, morbror, — återtog Fredrik, — åtminstone vad mig beträffar. För jag tänkte på vad du sagt och gick dagen efter din födelsedag och köpte mig en liten packe statsobligationer. I de här tiderna är de nog de säkraste papperen.

Den gamle kassören satt och stirrade på honom. Han undrade om Fredrik och Erik voro ett par sällsynt hopplösa idioter, eller om folk i allmänhet kanske hade lika svårt som de att tyda adresser.

dat, sängen fint bäddad och allt sig likt som förr. Det fyrkantiga fönstrets fönsterhalvor stodo uppslagna, och han kände en obeskrivlig lättnad om hjärtat. Han började också känna glädje över att vara hemma.

Men sedan han lagt sig, såg han, att det ljusa björklövet bakom grupp-kortet var borta.

*

Andreas kunde blott stanna i två dygn. Han gick och längtade att komma till tals med Monika ensam. Men det gick ej. Han visste ej, om av beräkning eller slump. Han visste ej, var han hade henne. Han ville tala med henne om Tatjana — och om det från förr. Hon var sig lik och dock sig olik. Lugna rörelser, tänkte han, orden kommo långsamt och tyst men redigt uttalade, inga hastiga vändningar, inga infall! Håret föll lika slätt och blont över kindens rosiga bondflickshy, halsen var lika len och smal och kraftig. Hade hon aldrig känt något för honom, väntade hon ej något, ville hon

— Jag vet, sade Monika lugnt, du älskar henne, var det inget annat?

ej veta om deras öde, eller var hon verkligen så oberörd och så — så glömsk —

Han måste skratta. Det var ju det han ville. Att hon även skulle ha glömt.

*

— Andreas låg i sin lådsäng natten före sin avresa.

Monika hade sagt farväl på kvällen, hon skulle in med första morgonbåten till sitt arbete i staden. Moster Clotilde hade beskäftigt viftat iväg ut i avskedsstunden, — i omtanke för romanuppslagets realiserande, hade han tänkt. Men Monika hade gått strax efter; hon skulle gå i säng för att kunna komma upp på morgonen, hade hon skrattande sagt, och önskat honom all möjlig trevnad och välkommen åter.

— Å, dessa gåtfulla, kalla kvinnor, som gå omkring med ett tjockt skal! tänkte han plötsligt ilsket, — de kunna göra en galen!

Det gick steg i trappan. Utför. Han satte sig upp i sängen och hans hjärta slog. Det var tysta, försiktiga, o, så försiktiga steg, men den gamla trappan knarrade och skrek för varje.

Det var Monika. Vad hade han att göra med dessa steg? De finge väl gå för honom. Han hade ju blott varit rädd, att dessa steg velat gå bredvid hans, korsa hans. Det gjorde de inte. De fick väl gå vart de ville... Han steg upp och klädde sig. Han

gick ut och satte sig på det rankiga räcket i vindens skumrask för att invänta henne.

Nu stodo de gröna träden utanför gluggarna alldeles stilla och genom dem såg han vattenglittret.

Hon kom till slut. Hon bar en bukett vita syrener, vilka lyste i dunklet som ett dött ansikte.

Hon kom upp och ryckte till av skrämself. Men sedan sade hon stilla: — Är det du, jag trodde att du sov.

— Monika, vem skall ha syrenerna?

Han såg i dunklet åter ett skrämmt uttryck i hennes ansikte.

— Jag tycker om att ha dem därinne i stan på min pulpet, sade hon och han tyckte att hennes röst darrade, — och jag hinner ej plocka dem om mornarna.

— Monika, sade han, — kan vi inte sätta oss här på takstolarna vid gluggen och prata som förr?

Monika gick tyst och satte sig, och de stora, vita blommorna dolde hennes ansikte.

— Jag har något att berätta dig, sade Andreas, det är om någon därnere, en kvinna, ryska —

— Jag vet det, sade Monika lugnt, — du älskar henne — var det ej något annat?

— Annat? sade han. Och du visste det — annat, — är det ej nog —

— Jo, sade Monika långsammare än vanligt, — det är nog. Hon reste sig, och nu föllo de vita blommorna från hennes ansikte och han såg stålglöden i hennes djupliggande ögon. — Men moster Clotilde vaknar om vi prata längre och jag behöver också sova.

Hon räckte honom vänligt handen: — Godnatt igen, och mycken lycka!

En gränslös vrede gungade genom Andreas sinne. Han visste ej varför.

— Du är ej mycket intresserad, sade han högdraget och bitande, — och du lider tydligen ej av för gott minne — och du tänker framför allt på att sova.

— Ja, sade Monika lågt när hon gick — det är skönt att sova.

*

När kontinentaltåget dagen därpå rullade ut från Centralen, lutade sig Andreas trött mot dynorna och slöt ögonen. Han hade ej sovit under natten. Han tänkte på, hur han vid sin ankomst till Centralen för tre dagar sedan ej känt någonting. Känt! Han hade dessa dagar varit ett kaos av tankar och känslor, stridande mot varandra, korsande varandra. Han var trött, plågad.

Han öppnar ögonen och ser Kungsbronsgallerräcke skynta förbi utanför fönstret.

Men med ett rop springer han upp och blir stående med knutna händer.

Han hade skyntat Monikas ansikte, hennes rena profil på gångbanan.

Och fjällen föllo från hans ögon och han såg... Vad betydde all världens ryskor med brännande ögon och gåtfullt snärjande väsen mot en blond svensk flicka med själva den ljusa midsommarnattens kyskhet i sin blick?

En herre satt emot honom, fick syn på Andreas' ansikte och frågade:

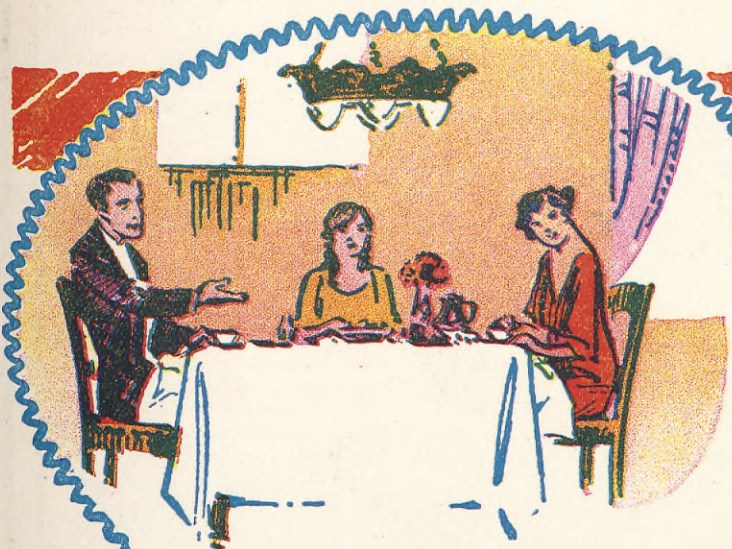
— Har min herre glömt något?

— Ja, sade Andreas — jag glömde det allra viktigaste.

Den andre herrn tröstade: — Ni kan väl få det skickat efter er, sade han med tillförsikt, och så skämtsamt: — Vägen finnes väl kvar.

Andreas satt med ansiktet i händerna.

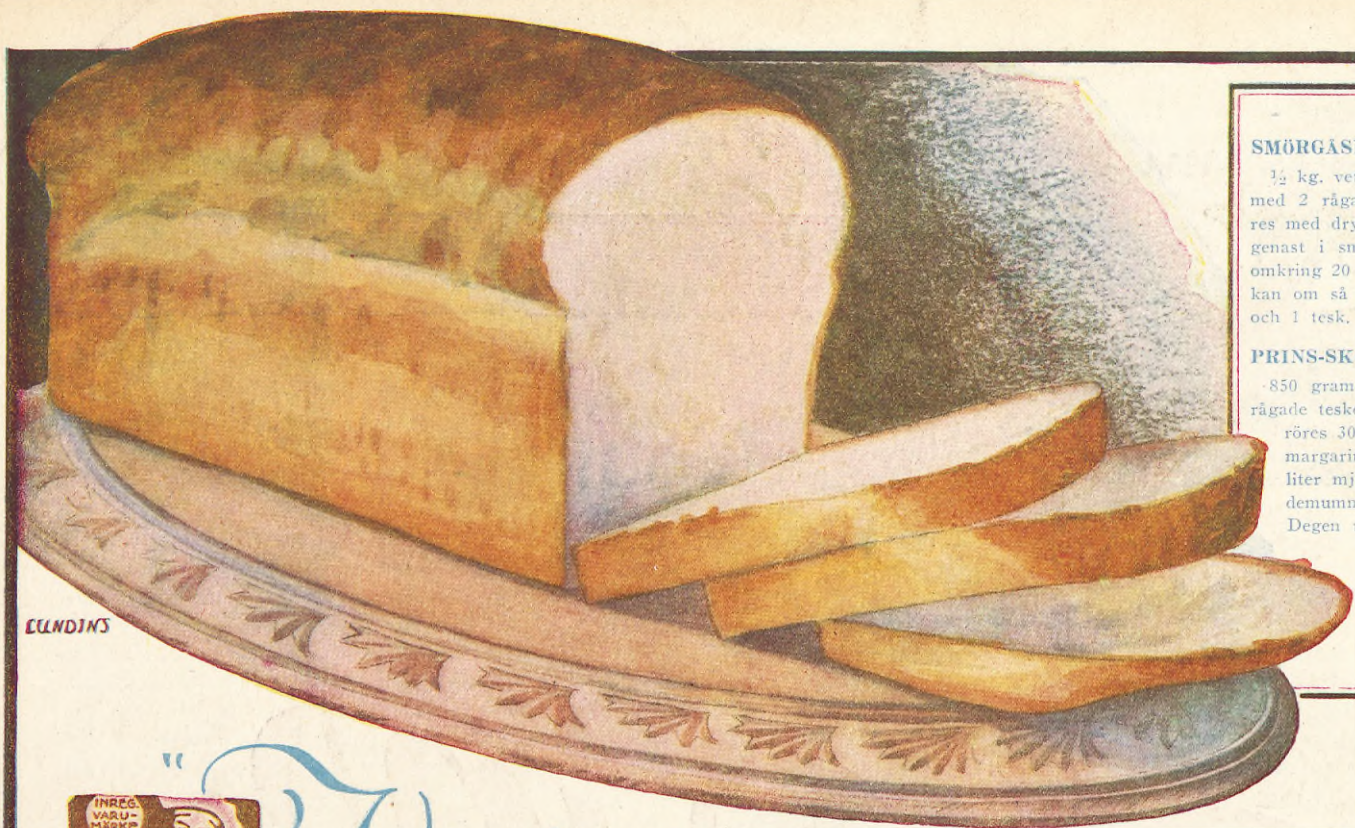
— Jag vet inte... mumlade han, jag rev visst upp vägen bakom mig.

Sellerins

är en
läckert för
Smörgåsbordet

ELLUNDINS

SMÖRGASBRÖD I FORM.

½ kg. vetemjöl, som förut väl blandats med 2 rågade tesk. jästmjöl, sammanröres med drygt ½ liter mjölk och gräddas genast i smord och bröad form. Åtgär omkring 20 min. För höjande av smaken, kan om så önskas, tillsättas ½ tesk. salt och 1 tesk. socker.

PRINS-SKORPOR.

850 gram vetemjöl blandas väl med 3 rågade teskedar jästmjöl. Sedan sammanröres 300 gram smält smör eller växtmargarin, 200 gram strösocker, 3 deciliter mjölk, 1 ägg och 18 stötta kardemumnor, varefter mjölet inarbetas. Degen utbakas till små runda bollar, som genast gräddas. Skäres medan de ännu äro varma och torkas i ugn.

Tdsv

"Vackert bröd" får man med hjälp av
H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL
 ÖREBRO KEM. TEKN. FABRIK

GRUNDAD 1855

BLAND ALLA

marknadens tvättmedel har intet blivit vetenskapligt och praktiskt officiellt provat vid Statens provningsanstalt och Fackskolan för Huslig Ekonomi mer än **VERSALE**, som sålunda är

DET ENDA

DET ENDA

tvättmedel som tål vid att förvaras hur länge som helst utan att försämrans är **VERSALE**, som också i fråga om priset pr kg. tvätt ställer sig som det billigaste

BLAND ALLA

BLAND ALLA

tvättmedel finnes det inte mer än ett, **VERSALE**, vars tillverkning står under opartisk fortlöpande kontroll av Statens Provninganstalt; sålunda även i detta avseende är **VERSALE**

DET ENDA

DET ENDA

tvättmedel, som på 100 tvättningar visat sig ej slita kläderna mer än ett annat tvättmedel gör redan på 30, är **VERSALE**, och för tvätt av ylle och siden är **VERSALE** ovedersägligen det bästa

BLAND ALLA

